

**Impactul virtual asupra bibliotecii fizice
Viziuni pentru o schimbare „inteligentă”**

Maija Berndtson, Henk Das, Rolf Hapel

This work is the result of a research undertaken within the framework of the International Network of Public Libraries. The International Network was initiated in 1996 by the Bertelsmann Foundation in Gütersloh, Germany. Further information on the Network and the Bertelsmann Foundation can be found on the Foundation's website (www.bertelsmann-stiftung.de) and on the website of the Network's successor organization PLIN (Public Libraries International Network) www.public-libraries.net.

© Bertelsmann Stiftung

This paper is published in Romanian version by National Association of Public Libraries and Librarians in Romania at www.anbpr.org.ro for free download.

Această lucrare este publicată în versiune românească de către Asociația Națională a bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România la adresa web www.anbpr.org.ro

Translated by Anca Docolin, librarian, „Octavian Goga” Cluj County Library
Traducere de Anca Docolin, bibliotecar, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj

Introducere

„Ce se va întâmpla cu bibliotecile când informația va fi în mare parte produsă, stocată și distribuită în format digital? Este ideea de bibliotecă fizică atât de strâns legată de cărți și de materiale tiparite încât bibliotecile (ca locuri) vor dispărea?”. De zeci de ani, astfel de întrebări au dominat discuțiile legate de sectorul biblioteconomic. De la popularizarea Internet-ului la mijlocul anilor '90, astfel de întrebări au stârnit interes și în cadrul discuțiilor politice.

În mod tradițional, ideea bibliotecii publice este strâns legată de clădire. În țările vestice multe persoane au vizitat biblioteci și majoritatea descriu biblioteca ca fiind o clădire sau o încăpere care conține cărți, condusă de bibliotecari gata să le sară în ajutor. Încă din Evul Mediu ideea de bibliotecă a fost legată de ideea de clădire care adăpostește cărți sau alte materiale, deși biblioteca medievală era o mânăstire închisă în care savanții și călugării scriau și supravegheau întreaga colecție de cărți. La polul opus, biblioteca publică anglo-americană „modernă” reprezintă o instituție care servește nevoile publicului larg, făcând cultura și cunoștințele disponibile tuturor cetățenilor comunității locale.

Ideea de bibliotecă electronică nu a apărut decât la jumătatea secolului 20 în mare parte datorită dezvoltării tehnologiei electronice și digitale. De când informația este înțeleasă ca unitate binară care poate ajunge de la expeditor la utilizator prin intermediul rețelelor, a deveni evident faptul că informația tipărită – cărțile – ar putea dispărea pe viitor. În a doua jumătate a secolului, gânditori ca Marshall McLuhan, John Naisbitt și Alvin Toffler¹ au promovat determinismul tehnologic care a dus la apariția ideii de bibliotecă electronică. Ideea era că programele de calculator pot să administreze și să controleze cantitatea crescândă de informații astfel asigurând un flux informațional fără obstacole între producătorul și consumatorul de informație.

Internetul și inventarea hipertextului au extins ideea de bibliotecă electronică în așa măsură încât mulți au început să considere Internetul în sine o bibliotecă virtuală, înlocuind biblioteca fizică. Mulți bibliotecari au trebuit deja să răspundă la întrebarea: „De ce mai avem nevoie de biblioteca fizică când toate informațiile sunt deja sau vor fi în curând disponibile pe Internet”. Această întrebare foarte relevantă este adesea pusă nu numai de utilizatori, dar și de politicieni și de factorii de decizie locali.

Autorii anticipează o descreștere semnificativă a utilizării mijloacelor de informare fizice și creșterea utilizării mijloacelor de informare virtuale în anii viitori. Acest lucru se datorează în primul rând noilor dezvoltări în TCI care într-o perioadă foarte scurtă de timp a introdus mai multe tipuri de mijloace de informare digitale. O parte din aceste mijloace se bazează pur și simplu pe Net, în timp ce altele sunt încă integrate în sisteme fizice² (au nevoie de alte suporturi fizice). Tinerii, viitorii utilizatori

---

¹ Pentru a citi mai multe despre acest subiect vă recomandăm “Mitul bibliotecii electronice – biblioteconomia și schimbarea socială în America” de William F. Birdsall, Greenwood Press, Connecticut, 1994, ISBN 0-313-29210-8, în care diferențele ideologice dintre miturile bibliotecii ca entitate fizică și biblioteca electronică sunt dezvoltate și analizate exemplar.

O abordare actualizată a subiectului poate fi găsită în raportul Rețelei Internaționale a Bibliotecilor Publice: „Biblioteca publică – ideea, spațiul cibernetic, prezența fizică” de Connie Ang, Henk Das, Allison Dobbie și Susan Kent, Fundația Bertelsmann, 2001.

http://www.bertelsmann-stiftung.de/documents/Cyberplace_physicalpresence.pdf

² Cercetătorul danez Kirsten Drotner a arătat în mai multe studii că, cel mai probabil, obiceiurile utilizării mijloacelor de informare se formează în adolescență, în articolele:

ai bibliotecii, folosesc adesea noile mijloace. Această dezvoltare va avea impact asupra design-ului și organizării clădirilor de bibliotecă.

Prin urmare, întrebarea: "Ce se va întâmpla cu bibliotecile când informația va fi în mare parte produsă, stocată și distribuită în format digital?" ar trebui reformulată. "Ce vom face cu bibliotecile?" și "Ce caracteristici ale bibliotecii fizice existente ar trebui dezvoltate pe viitor?" sunt întrebări care ar trebui discutate, ținând cont de faptul că noi suntem cei care putem influența viitorul.

Această publicație are scopul de a inspira directorii de biblioteci, bibliotecarii, politicienii și pe cei care studiază biblioteconomia și știința informării, analizând comprehensiv viitorul rol al bibliotecii fizice ca centru al tehnologiei de comunicare și informare. Intenția autorilor nu este aceea de a produce un ghid de planificare a clădirilor moderne de bibliotecă³, ci mai degrabă de a încuraja pe toți cei din domeniul biblioteconomic să reflecteze la viitorul clădirilor de bibliotecă. Experții în biblioteconomie ar trebui să aibă în vedere noul "lanț de distribuție" al produselor informaționale și culturale atunci când își formulează viziunile legate de "inteligenta" bibliotecă fizică a viitorului.

Publicația este îmbunătățită cu o colecție de fotografii, elemente care ilustrează cele patru scenarii ale dezvoltării bibliotecii publice.

Colecția poate fi văzută pe site-ul: <http://www.lib.hel.fi/images/libraries/>

Scenarii pentru biblioteci fizice „inteligente”

Reflectând asupra impactului concret pe care noua tehnologie îl are asupra formelor tradiționale de bibliotecă, ne vin în minte mai multe scenarii posibile. Deși nu vor fi niciodată exact așa cum le descriem aici, ele pot deveni o sursă de meditație și inspirație. Trebuie să ținem cont de serviciile și organizarea unei biblioteci publice atunci când apar întrebări de tipul: „De ce ar vrea cineva să meargă la o bibliotecă când toate tipurile de informații pot fi ușor obținute prin intermediul Internetului de acasă, de la locul de muncă sau de la școală?” Paradigma cunoașterii și experiența culturală ca informație digitizată obținută prin rețele este foarte intensă, deși în mod sigur este discutabilă. Pentru a stabili viziuni care să ne ajute să răspundem la astfel de întrebări și care să ne indice căi de urmat pe viitor în ce privește bibliotecile publice, autorii au creat următoarele scenarii. Descriindu-le încercăm să fim cât mai expliți și chiar să comentăm unele aspecte care ar putea fi considerate triviale, totuși considerăm că aceste aspecte vor face ca scenariile să fie cât mai aplicabile în domeniul biblioteconomic existent. Bineînțeles că în realitate

---

“Diferență și diversitate: Tendințe în “Utilizarea mijloacelor de informare” de către tinerii danezi”. În: Media, Culture and Society [n.n. Mijloace de informare, cultură și societate] 22, 2, pag.149-166, 2000. și “Mijloace de informare în rândul tineretului: Provocări și oportunități pentru bibliotecari”. În: The New Review of Children’s Literature and Librarianship [Noua revistă de biblioteconomie și literatură pentru copii] 4, p.17-29, 1998.

³ Pentru o interpretare care pune accentul mai mult pe planificare vă recomandăm “Ghid de planificare a spațiului din bibliotecă”, Biblioteca Statului Connecticut, Connecticut, 2001. Poate fi downloadat de pe site-ul <http://www.cslib.org/libbuild.htm>

aceste scenarii nu vor fi întocmai cu realitatea. Numai unele biblioteci „reale” vor experimenta vreodată unul dintre aceste tipuri de scenarii. Majoritatea bibliotecilor vor adopta caracteristici ale unuia sau mai multor tipuri descrise.

„Centrul de învățare deschis”

Primul scenariu vede biblioteca devenind un loc care poate fi etichetat ca un centru deschis pentru învățare. De ce ar trebui bibliotecile să devină centre de învățare?

Noua tehnologie a introdus mai multe posibilități de găsire a informațiilor de către potențiali utilizatori de bibliotecă chiar de la domiciliul acestora și această tendință va continua să crească în viitor. Datele care cu câțiva ani în urmă puteau fi obținute numai în clădirea bibliotecii pot fi acum accesate de acasă astfel că pentru foarte mulți clienți biblioteca (în sensul de clădire), pe care o foloseau pentru accesarea informațiilor, și-a pierdut această funcție. Dacă acești utilizatori știu să acceseze Internetul, vor face căutare și probabil că vor găsi informația de care au nevoie fără ajutorul bibliotecii sau bibliotecarilor. Cel mai independent grup de utilizatori au abandonat deja biblioteca de câțiva ani.

Departamentul de referințe din cadrul bibliotecii va fi următorul periclitat, deși este evident că nu toți clienții vor fi în stare să se descurce în „jungla informațională”. Un număr substanțial vor avea nevoie de ajutor. Pe de altă parte, nu trebuie omisă posibilitatea ca pe viitor să fie dezvoltate noi motoare de căutare care să ajute oamenii să găsească informația necesară fără să mai aibă nevoie de ajutor. Dacă va avea loc o astfel de dezvoltare care va face ca funcția de referință să devină mai puțin importantă sau o va schimba complet, trebuie să punem accentul pe referință într-un mod permanent și consistent.

Bineînțeles că biblioteca va rămâne locul în care se pot găsi multe date full-text. Materialele de referință tipărite își vor pierde din valoare în scurt timp, dar bazele de date full-text și alte tipuri de texte organizate în curând vor putea fi consultate în locuri destinate prezentărilor publice și lecturii. Motivul ar fi copyright-ul (dreptul de autor). Producerea materialelor informaționale este costisitoare, iar deținătorii drepturilor de autor sunt interesați să obțină venituri de pe urma muncii lor. Cel care deține drepturile de autor poate permite unei instituții publice să cumpere materialul și să-l utilizeze în incinta clădirii. Acest serviciu va fi atunci finanțat și valoarea de piață asigurată, iar distribuirea necontrolată va fi stopată. Mai mult decât atât, operele vor putea fi revândute altor persoane sau instituții. Un alt motiv ca să permitem ca full-text-ul (analog sau digital) să fie disponibil în anumite locuri fizice este valoarea de piață a informației prezentată într-un mediu de tipul unui departament de referințe. Un al treilea motiv este acela că oferă posibilitatea amenajării unor încăperi sau a unui spațiu (în care se poate accesa informația) în așa fel încât să se faciliteze înțelegerea conținutului informației, adică să ajute în procesul de învățare.

Din aceste motive bibliotecile vor rămâne probabil până la un anumit punct locuri „de stocare” a full-text-elor. Foarte probabil că acest lucru se va întâmpla numai dacă bibliotecile vor fi în stare 1) să ofere premisele fizice pentru a întâmpina nevoile de învățare și acumulare de experiență și 2) să mențină la standarde înalte premisele fizice ale bibliotecii ca loc în care utilizatorii vin în căutare de informații.

În societatea modernă e important pentru fiecare individ să se bazeze pe el însuși și să fie bine educat. Oamenii trăiesc și se comportă în mod “calculat” și, în general, se gândesc mai mult la ei înșiși. Această tendință este încurajată de valorile sociale actuale. Educația și independența au devenit condiții (economice) importante pentru cei care trăiesc într-o societate modernă. Din punct de vedere sociologic, în zilele noastre oamenii trebuie să-și dezvolte atitudini de învățare care să depășească educația școlară de bază pentru a se putea integra în această societate a cunoașterii. Prin urmare educația e vitală, iar „învățarea pe întreg parcursul vieții” a devenit cuvântul cheie.

Această dezvoltare oferă bibliotecii fizice noi oportunități de accentuare a „vechilor teme” ale muncii în bibliotecă.

Locul

Cum arată o bibliotecă ce a devenit centru de învățare? Mai întâi, o bibliotecă - centru de învățare ar trebui să fie o clădire “inteligentă”. Toate procesele administrative și logistice trebuie să fie realizate la cel mai avansat nivel al inovației tehnologice. Aceasta presupune panouri electronice, instrumente interactive avansate de învățare, interfețe invizibile, afișaje ambientale și soft care să susțină munca în echipă. Intrând într-o asemenea bibliotecă utilizatorul va avea senzația unui larg complex educațional. Dinamic, fiindcă biblioteca se schimbă în fiecare zi. Ea este un loc în care să întâlnești, să înveți și să acționezi. Un fel de loc, între acasă și locul de muncă. Dar asta nu înseamnă că trebuie să fie plictisitor. A învăța poate și trebuie să fie un lucru amuzant ori de câte ori e posibil. Modalitatea de căutare dezvoltată în Biblioteca Publică Eindhoven⁴ este un exemplu în acest sens. Pe ecrane video uriașe sunt proiectate cele mai recente știri și reclame educaționale despre activități realizate în cadrul bibliotecii sau în afara acesteia. Biblioteca e conectată cu lumea externă. Este în mod evident un centru de informare dinamic în care oamenii pot învăța de la cei pe care îi întâlnesc acolo sau din facilitățile oferite. Este precum o gară în care oamenii intră și ies. Utilizatorilor li se permite să-și aducă propriile calculatoare, etc. Oricine poate veni și se poate “conecta”. Un mediu wireless ar fi o precondiție favorabilă sau cel puțin ar trebui să existe o zonă wireless.

Într-o astfel de bibliotecă oamenii ar trebui să poată experimenta anumite lucruri. Unul dintre simțurile tot mai neglijate în lumea noastră este pipăitul sau senzația (și nu ne referim la ceea ce promovează industria pornografică). Unul dintre cele mai potrivite exemple de astfel de bibliotecă poate fi găsit în Singapore, unde copiii pot experimenta, spre exemplu, senzația trăită în timpul unui cutremur.⁵

Nu mai e nevoie să spunem că o bibliotecă - centru de învățare va fi dotată cu aparatură de ultimă oră cum ar fi scannere, imprimante și copiatoare. Ar trebui oferite și alte servicii de tipul conferințelor video și a celor bazate pe conexiuni în banda largă.

---

⁴ Pentru mai multe informații vezi raportul Rețelei Internaționale a Bibliotecilor Publice “Implementarea TCI în bibliotecile publice: Eindhoven: un studiu de caz”. De Henk Das, Fundația Bertelsmann, Gütersloh, 1999. <http://www.bertelsmann-stiftung.de/documents/dasen.pdf>

⁵ Biblioteca Comunității Marine Parade, Singapore

Dincolo de zona de intrare dinamică, o astfel de bibliotecă ar trebui să ofere și locuri de meditare. De fapt, tipic pentru o astfel de bibliotecă e faptul ca nu se aude muzică și nici alte sunete care să distragă atenția utilizatorilor. Această bibliotecă poate fi văzută ca o oază de liniște în mijlocul furtunii, furtuna fiind societatea de dincolo de zidurile ei. Biblioteca ar trebui să poată oferi și posibilitatea studiului în grup oferind și zone de tipul unei săli de clasă.

Personalul

De ce fel de personal are nevoie o astfel de bibliotecă?

Într-o bibliotecă – centru de învățare principală preocupare este studiul. Prin urmare, personalul bibliotecii ar trebui să se transforme mai mult sau mai puțin în îndrumători, „profesori de informare” sau agenți de studiu. Un astfel de agent poate oferi direct informația necesară unui client care vine la un curs de pregătire, pe când un profesor de informare îi va oferi probabil metoda prin care să-și găsească el însuși informația. Agenții sunt neutri și nu au nici o responsabilitate, ei doar ghidează utilizatorii.

Nu mai este nevoie să subliniem faptul ca personalul unei astfel de biblioteci ar trebui să fie foarte competent și educat. Nu numai în calitate angajați a căror principală activitate este oferirea de informații, dar și ca angajați interesați de domeniu educațional și dotați cu calități didactice.

Datorită faptului că metodele de învățare bazate pe TCI și sistemele de managementul cunoașterii sunt încorporate în bibliotecă, personalul acesteia trebuie să aibă competențe în TCI.

Mediu bibliotecii ar trebui să fie acela al unei instituții de învățământ eficiente în care au loc discuții deschise între persoane independente.

Colaborarea

O bibliotecă ce se consideră centru de învățare nu poate funcționa exclusiv independent. Trebuie să se angajeze prin contracte pe termen lung cu alte instituții din domeniul biblioteconomic sau din învățământ. Partenerii pot fi de la școli primare până la universități. Biblioteca poate servi ca portal, chiar și în sens propriu, pentru alte instituții. În funcție de nivel sau de grupul țintă, se pot gândi cursuri în cadrul bibliotecii ținute de „profesori din afară”. Învățământul la distanță bazat pe tehnologie este cuvântul-cheie într-o astfel de bibliotecă.

Mijloacele de informare și TCI

Colecțiile multi-media au la bază materialul digitizat prezentat în portaluri verticale, adică în portaluri care se axează pe anumite subiecte și teme stricte. De cele mai multe ori conținutul portalurilor va fi cumpărat de la editori și producători, plătit de bibliotecă și instalat pentru utilizatori. Biblioteca va adăuga servicii suplimentare cum ar fi adnotarea sau instrucțiuni de utilizare. Portalul individualizat va fi pus la dispoziția utilizatorului prin intermediul unei stații de lucru. Cu ajutorul unui

agent inteligent⁶ portalul poate fi îmbunătățit și poate răspunde nevoilor și intereselor utilizatorilor.

În ce privește TCI, cerințele unui centru de învățare deschis sunt deja destul de solicitante și cu siguranță vor crește pe viitor. Sunt absolut necesare stațiile de lucru cu acces de mare viteză la Internet pentru clienți și pentru personalul bibliotecii. Aceasta presupune folosirea rețelelor locale (LAN) și extinse (WAN) bazate pe conexiune de mare viteză și echipament (fibră optică sau conectări DSL⁷). Dintr-un centru de învățare deschis nu trebuie să lipsească tehnologia de susținere și soft-ul de tip Intranet, sisteme automatizate de prelucrare a datelor, stații de lucru în echipă, spațiu de lucru comun, editori de grup, sisteme de lucru în cooperare pe computer și alte elemente care aparțin unui spațiu de lucru interactiv și inteligent.

“Cafeneaua culturală”

Odată cu impactul „virtualității” asupra lumii informaționale și a cunoașterii, biblioteca fizică așa cum o cunoaștem noi azi își va pierde multe din funcțiile ei. Funcția de împrumut se va diminua treptat – poate mai repede decât credem – și multe întrebări puse anterior în biblioteci vor putea fi soluționate acasă, fie prin soft inteligent fie cu ajutorul bibliotecarilor conectați în rețea. Bibliotecile pot fi considerate imense depozite de cunoaștere umană stocată în volume tipărite așezate pe rafturi. Principala activitate a bibliotecii, adică împrumutul, cu un birou pentru îndrumarea utilizatorilor care nu se descurcă singuri, a devenit un anacronism. Din această perspectivă, biblioteca tradițională nu mai are nici un viitor real în comparație cu biblioteca virtuală care oferă servicii de informare la domiciliu sau în comparație cu un centru de învățare de tipul celui descris mai sus.

Locul

În căutarea de noi locuri și noi posibile funcții ale bibliotecii publice, ne vine în minte imaginea bibliotecii de tip cafea culturală. De obicei bibliotecile sunt locuri primitoare cu atmosferă plăcută în care oamenii vin cu plăcere. Bibliotecile publice bine administrate cu colecții de cărți, materiale și mijloace de informare permite conducerii bibliotecii să pună accentul pe funcția culturală. Biblioteca publică poate funcționa și ca o platformă culturală sau un fel de teatru unde utilizatorul poate urmări spectacole culturale literare sau de cultură generală.

Cum ar putea arăta o bibliotecă care se axează pe partea culturală? După părerea noastră, o astfel de bibliotecă ar trebui construită în jurul unei cafenele culturale. Nimic nou, fiindcă deja există foarte multe biblioteci organizate în jurul unor

---

⁶ Un agent inteligent este un program care adună informații și care efectuează alte servicii fără să fie nevoie de prezența imediată a utilizatorilor la Internet. În general, un program agent, care folosește parametri furnizați de utilizator, caută pe Internet, adună informații și le prezintă zilnic sau periodic. Există și alți agenți care personalizează informația pe un site bazat pe înregistrarea și analizarea informației. Unii agenți includ și observatori speciali care ne spun când a fost actualizat site-ul sau caută alte evenimente. Există și agenți de analiză care nu numai că adună informația, dar o și organizează și o interpretează pentru utilizator.

⁷ DSL (Digital Subscriber Line) este o tehnologie care furnizează informații în bandă largă caselor particulare sau micilor întreprinzători prin linii telefonice de cupru.

cafenele⁸. Deși o cafenea poate fi localizată în mijlocul unei biblioteci, ea rămâne totuși o funcție auxiliară între celelalte servicii. Totuși, într-o bibliotecă de tip cafenea culturală, cafeneaua este chiar centrul bibliotecii, zona centrală în jurul căreia se dezvoltă întreaga activitate. Biblioteca de tip cafenea culturală este locul în care ne simțim bine și confortabil.

Așa că atunci când intrăm într-o astfel de bibliotecă intrăm într-o cafenea, un loc dinamic unde vizitatorii și clienții pot fi pasivi. Aici nu există birouri. Ca și centrul de învățare, cafeneaua se vrea un loc între acasă și locul de muncă, dar nu un loc în care să fii nevoit să interacționezi cu alte persoane; este mai mult sau mai puțin o zonă de lucru ocazională. Principalul scop al unei astfel de biblioteci este independența. Asistența nu este oferită decât la cerere. Ne putem imagina o teighea uriașă în mijlocul unei încăperi imense de unde se poate comanda mâncare și băuturi. Mobilierul va fi format din scaune și fotolii confortabile permițând oamenilor să se cunoască și să comunice unii cu alții.

Scopul principal al unui astfel de loc de întâlnire nu este numai ca oamenii să-și împărtășească cunoștințele, dar și să comunice cu cei care au interese similare. Aici vom putea găsi materiale destinate „consumului” imediat. E de la sine înțeles că în cadrul acestor cafenele culturale vor fi integrate librării. Bineînțeles că vor putea fi consultate periodice și alte materiale aranjate tematic. Prezentările multi-media ar trebui să fie amplasate la vedere.

Pot fi prevăzuți pereți uriași pentru proiecții video cu agendă culturală astfel încât să poată fi folosiți interactiv de utilizatori. Pot fi prezentate reclame culturale, spre exemplu video clipuri cu trupele de balet venite în oraș, avanpremiere ale filmelor care vor rula în oraș etc. Bineînțeles că o astfel de bibliotecă va oferi facilități de cumpărare a билетelor. Oamenii pot asculta hit-urile de ultimă oră individual sau colectiv. Este un loc în care oamenii vin pentru activități de petrecerea timpului liber sau recreație. Activitatea cheie va fi dobândirea de idei noi și inspirație în viața de zi cu zi.

Personalul

Într-o astfel de bibliotecă tot personalul va lucra „pe podea”. După cum am mai spus nu va exista nici un birou. Oamenii care vor lucra aici vor fi considerați „manageri de podea” și vor fi bine informați cu privire la tendințe, evenimente culturale și interesele utilizatorilor. În calitate de bibliotecari sau alte tipuri de angajați, ei vor „găzdui” clienții. Se va pune accent pe comunicare și pe abilități de lucru în rețea. Angajații vor fi buni organizatori. Ei vor trebui să fie capabili să facă asociații, să creeze atmosferă și bună dispoziție. Cel mai solicitat va fi personalul superior care va trebui să asigure colaborarea și sincronizarea unei astfel de culturi de tip serviciu. Deși cafeneaua culturală poate părea un loc relaxant și confortabil, va trebui organizată astfel încât să funcționeze ușor și fără efort, ceea ce implică atât o bună coordonare a personalului cât și activități de rutină.

Activitatea personalului ar trebui să fie similară cu cea desfășurată într-un restaurant aglomerat în care fiecare își știe rolul său.

---

⁸ De exemplu: Biblioteca Publică din Gütersloh (Germania), Biblioteca Publică din Tönsberg (Norvegia), Biblioteca Orchard (Singapore).

Biblioteca de tip cafenea culturală se va adresa adulților. Însă pot exista și alte opțiuni. Spre exemplu "Teen'scape"⁹ la Biblioteca Publică din Los Angeles (SUA). Servind un anumit grup țintă, aceasta este un exemplu de loc în care personalul se comportă într-un mod adecvat mediului adolescentin.

Colaborarea

Evident că biblioteca de tip cafenea culturală va trebui să mențină relații amicale cu instituțiile culturale din oraș sau din regiune, atât la nivelul personalului cât și la nivelul TCI. Grupuri de lectură pot fi înființate aici, iar oamenii pasionați de lectură, literatură sau cultură generală se vor simți ca acasă în acest mediu plăcut. Serviciile de bibliotecă ar trebui să ofere fără să impună oportunități culturale utilizatorilor. Consecința este o bună organizare a întregii biblioteci. În spatele "scenei", totul trebuie pus la punct; cooperarea internă și externă este extrem de importantă.

Mijloacele de informare și TCI

Mult timp de acum înainte vor prima mijloacele digitale și analoage cum ar fi cărțile, revistele, ziarele, CD-urile, CD-ROM-urile. Conținutul colecțiilor media va fi orientat spre ficțiune și non-ficțiune în domenii precum petrecerea timpului liber, hobby-uri, lifestyle și cultură. Programul cafenelei culturale (lecturi din anumiți autori, dezbateri, povestiri, teatru și prelegeri) va susține profilul colecției și viceversa. În ce privește TCI necesitățile unei cafenele culturale sunt diferite de cele ale unui centru de învățare deschis, dar aceasta nu înseamnă că sunt mai puțin costisitoare. Din cauza accentului pus pe mijloacele de informare fizice, nivelul autoservirii trebuie să fie crescut dacă în agenda politică culturală predomină împrumutul la domiciliu. Acest lucru presupune un sistem automat de bibliotecă sofisticat combinat cu auto împrumut și stații de restituire.

Stațiile de lucru cu acces Internet de mare viteză puse la dispoziția utilizatorilor și personalului bibliotecii sunt și ele necesare, dar tehnologia de susținere și soft-ul vor fi mai puțin solicitate. Într-o cafenea culturală un rol important îl va avea muzica. Va fi necesar un echipament care să asigure muzică de fundal. De asemenea va fi nevoie de o rețea care să permită funcționarea unor ecrane digitale uriașe prezentând diferite programe video culturale; sunt necesare și zone extinse în care să se desfășoare aceste programe.

Centrul Comunitar

Când biblioteca virtuală preia încetul cu încetul funcțiile bibliotecii tradiționale și funcția de împrumut la domiciliu se diminuează treptat, trebuie să ne gândim la

---

⁹ Teen'scape este un departament al bibliotecii centrale din Los Angeles, SUA.
<http://www.lapl.org/teenscape/index.html>

alte scenarii pentru bibliotecă. Unul dintre aceste scenarii este biblioteca de tip Centru Comunitar, o bibliotecă dedicată participării și integrării sociale.

Locul

O astfel de bibliotecă de tip centru comunitar trebuie să fie un loc atractiv cu spații largi. Neutră, non-exclusivistă și fără să fie în tendințe, o astfel de bibliotecă ar trebui să fie un loc primitiv în care oamenii să intre fără rețineri. Deși această bibliotecă este cu siguranță un loc de întâlniri, ea este și un loc în care poți fi îndrumat sau poți ajuta alți concetățeni. Aparatura pusă la dispoziția utilizatorilor va fi supravegheată de personal calificat. Ar trebui să existe zone de expoziție low-tech dotate cu multe cărți și materiale, funcționând ca și galerii populare, precum și ecrane pentru proiecții video pe care persoanele fizice, grupurile sau instituțiile să afișeze reclame în scop comunitar. De fapt, o bibliotecă organizată în acest fel poate fi un instrument important pentru guvernarea locală spre exemplu prin menținerea unor costuri sociale scăzute. Această bibliotecă are multe de oferit și echipa ei profesionistă va trebui să facă față oricărui subiect la cerere.

Mai mult, biblioteca asigură asistență în cazul cursurilor de pregătire. De asemenea este prezentat o mare parte din ceea ce numim "material grafic". Sunt disponibile zone de tip sală de curs pentru diseminarea informațiilor despre anumite subiecte relevante pentru comunitate. Oricine intră în această bibliotecă poate contribui la satisfacerea nevoilor de informare a altor membri ai comunității. Așa că această bibliotecă nu este destinată numai celor care au de rezolvat unele probleme, dar și celor care au ceva de oferit. Această bibliotecă oferă posibilitatea desfășurării unor dezbateri fie ele culturale sau politice. O zonă de dezbateri vastă, de tipul unui amfiteatru, ar trebui, prin urmare, să facă parte din clădire. La fel și un loc de joacă pentru copii. De fapt, se poate amenaja un teren de joacă pentru copii în exteriorul clădirii. În timp ce copii se joacă, părinții pot să-i informeze pe ceilalți sau să se informeze ei înșiși.

Personalul

Pentru a servi clienții și utilizatorii unei biblioteci de tipul centru comunitar, trebuie să ai bogate cunoștințe tehnice. Prin urmare, sunt necesare cunoștințe din diferite domenii sau posibilități de informare în cadrul bibliotecii. Ar fi ineficient să ai la dispoziție permanent toate serviciile de consultanță în cadrul bibliotecii. Spre exemplu, dacă este nevoie de o expertiză asupra unui material juridic, informațiile necesare pot fi obținute din afara bibliotecii. Se pare că aceasta este cea mai convenabilă strategie. Menținerea și folosirea colecțiilor fizice nu sunt principalele obiective ale personalului. Preocuparea esențială va fi capacitatea de a răspunde la întrebări în calitate de consultanți neutri și de a implementa servicii de consultanță online.

Ar trebui luate în considerare posibilitățile de atragere a resurselor din cadrul societății civile locale sub formă de voluntari sau experți locali. Deși tradițiile care țin de implicarea societății civile variază de la țară la țară, biblioteca de tip centru comunitar va câștiga importanță prin atragerea resurselor locale.

Așa că pe lângă “bibliotecari” a căror principală activitate este strângerea datelor relevante pentru o anumită problemă, ar putea fi angajat cu o jumătate de normă personal care să asigure expertiza în diferite domenii. Angajații permanenți ar trebui să fie foarte sociabili, deoarece principala lor sarcină este aceea de a “conecta” oamenii. Munca lor va fi asemănătoare cu cea a asistenților sociali: să asculte și să aducă alinare, să fie deschiși, dar nu sentimentali.

Colaborarea

O bibliotecă de acest tip conectează oamenii. Prin urmare trebuie să aibă legături cu toate persoanele și instituțiile care susțin acest scop. Parteneri ar putea fi instituțiile guvernamentale locale, cei care practică medicina, avocați și alții pentru a îndeplini o sarcină oficială într-un anumit domeniu. Crearea unor legături între parteneri prin rețele și portale organizate tematic este o sarcină esențială. Un partener foarte important pentru orice bibliotecă cu profil comunitar va fi societatea civilă. În Statele Unite majoritatea bibliotecilor publice interacționează cu societatea. “Prietenii bibliotecii” și multe alte organizații voluntare și indivizi sunt recrutați pentru a munci în bibliotecă și pentru a aduce resurse, dar și pentru a acționa ca ambasadori aducând mai multă legitimitate cauzei bibliotecii publice.

Mijloacele de informare și TCI

În biblioteca de tip centru comunitar, mijloacele de informare și serviciile sunt în general bazate pe Internet și pe conținut media non-ficțiune, cu teme legate de viața de zi cu zi, spre exemplu legislație, sănătate, istorie locală, politică, petrecerea timpului liber și hobby-uri. Romanele joacă un rol mai puțin important decât în cafeneaua culturală, însă nici acestea nu trebuie să lipsească. Secția pentru copii va fi bine dotată cu materiale literare tipărite, dar și multimedia cum ar fi CD-ROM-uri legate în rețea pentru preșcolari și școlari mici. În țări în care bibliotecile școlare sunt insuficiente, secția pentru copii va coopera strâns cu școlile pentru a dezvolta cele mai bune servicii posibile. Agenda bibliotecii de tip centru comunitar este orientată între dezbateri politice locale, audiții și prelegeri pe teme de interes general. Teatrul, dramaturgia și muzica pentru copii ar trebui, de asemenea, introduse în programul bibliotecii.

În ce privește TCI, un centru comunitar are nevoie de o bună conectare la Internet, de preferat – dar nu neapărat – în banda largă, cu un număr suficient de stații de lucru conectate pentru utilizatori. Natura unui astfel de demers public pentru o bibliotecă de tip centru comunitar indică nevoia de stații de lucru în spații delimitate și amenajate pentru uzul a două persoane.

Numărul tranzacțiilor de tip împrumuturi ar trebui să fie scăzut. Instalațiile de auto-servire trebuie menținute la un nivel tehnologic care necesită investiții moderate.

“Info Benzinărie”

Metafora benzinăriei simbolizează informația ca un combustibil care asigură funcționarea cetățenilor societății cunoașterii. Vizitele scurte și informale la o astfel de stație de informare fac parte din imagine. Ideea este aceea de a crea un spațiu ușor accesibil și deschis, în care facilități sofisticate, dar ușor obținut să “alimenteze” clienții cu “carburant” de bună calitate pe autostrada informațională. Dar de ce ar lua în calcul o bibliotecă crearea unei astfel de stații? Dincolo de apariția sa modernă, este un stimulent economic utilizarea “Info Benzinăriilor” ca înlocuitori pentru filialele bibliotecii. Acest lucru va fi relevant mai ales în locuri unde spațiul este scump sau în care densitatea populației e prea scăzută pentru a face investiții într-o filială “adevărată”.

O varianta a “Info Benzinăriei” este “Info Chioșcul”¹⁰, care înseamnă un terminal interactiv aflat la distanță, dotat adesea cu tehnologie touch-screen, bazat pe comunicare de protocol prin Internet prin conexiuni cu fibră optică. Chioșcurile sunt folosite și în alte sectoare ale societății. Spre exemplu, ele permit publicului să vizioneze și să tipărească hărți ale zonei locale, oricând au nevoie. Utilizatorul poate vedea și tipări ziare sau alte surse digitale disponibile prin soft interactiv. O caracteristică specială și importantă a “info chioșcului” se referă la e-guvernare: informații și comunicări din partea autorităților locale¹¹. Aplicații de tipul centrelor de informare turistice, atracții turistice și stații de servire vor spori valoarea oricărui chioșc folosit de turiști. De asemenea vor fi benefice în sectoarele în care oamenii caută adesea informații generale, spre exemplu în biblioteci. Biblioteca publică poate găzdui “info chioșcuri” care să ofere informații relevante vizitatorilor sau, și mai interesant, poate răspândi în întreaga comunitate “info chioșcuri” cu informații mult mai valoroase. O posibilitate rămasă neexplorată de bibliotecile publice este rolul operatorilor din chioșc, care vor fi responsabili atât de conținutul (în mare parte informații comunitare publice) cât și de infrastructura chioșcului. Chioșcurile pot fi instalate în instituții medicale, birouri de servicii sociale și birouri ale autorităților guvernamentale locale.

Locul

O “Info Benzinărie” dotată cu personal poate fi amplasată în orice sector urban. Nu este locul în care utilizatorii vor sta cu orele făcând cercetare. Practic nici nu vor exista cărți și nici servicii de împrumut. Vor fi disponibile calculatoare pentru uz individual, iar utilizatorii vor putea citi ziarele disponibile la stand-ul electronic.

Spațiul va fi amenajat pentru a primi oricând populația urbană tânără. GroupWare sau jocurile pe calculator vor fi și ele disponibile. Totuși, taxele pot fi o problemă. Pentru că aceste stații oferă servicii de susținere ele ar trebui să fie gratuite (ca o obligație față de comunitate) și pentru că oferă oportunități egale tuturor (de a fi o parte a societății cunoașterii) pot apărea considerații politice. O

---

¹⁰ Industria info chioșcului are un site web și o revistă unde pot fi găsite ultimele informații în domeniu: <http://www.gkia.org> și <http://www.kiomag.com/design/>

¹¹ Pentru informații suplimentare despre rolul bibliotecii publice în relația cu e-guvernarea, vezi raportul Rețelei Internaționale a Bibliotecilor Publice “E-guvernarea și bibliotecile publice” de Rob Froud și Christine Mackenzie. Fundația Bertelsmann, 2002. <http://www.bertelsmann-stiftung.de/INPL>

posibilitate ar fi accesul Internet gratuit la stațiile de lucru rezervate pentru informare publică.

Personalul

Personalul unei "Info Benzinării" ar trebui să fie pregătit pentru a oferi servicii, dar nu trebuie să fie format neapărat din specialiști în informare cum sunt bibliotecarii. Personalul va fi angajat aici pentru a oferi servicii și pentru monitoriza, și nu pentru a rezolva probleme sau pentru a da informații. Bineînțeles că personalul angajat va face ca operarea zilnică a stației să coste mai mult. Numărul angajaților dintr-o stație va depinde de numărul de stații de lucru pentru public. Aceștia vor avea cunoștințe de bază în utilizarea și întreținerea calculatoarelor.

Mijloace de informare și TCI

Mijloacele de informare online vor predomina într-o astfel de stație. Nu vor fi disponibile nici mijloace de informare fizice analoage și nici digitale. Principalele facilități vor fi stațiile de lucru conectate prin cablu de mare viteză și info chioșcurile. Nu vor mai fi necesare nici zonele de programe conectate prin fire și nici locuri de învățare dotate cu calculatoare. Stația va fi amenajată pentru uz individual, cu o interfață de unu la unu (utilizator/computer) și va fi operată prin auto-servire. Serviciile de comunicare de tipul chat rooms și e-mail pot constitui o parte substanțială a acestor activități.

Cadrul bibliotecii publice

Cadrul politic

În tradiția anglo-americană, biblioteca publică este strâns legată de valorile democratice: accesul liber și egal la informații, susținerea studiului individual la toate nivelurile și participarea și integrarea socială. Solidaritatea comunitară este o altă idee care se leagă de bibliotecă. Aceste valori alături de oferirea de servicii și susținerea clientului au făcut ca utilizatorii, cetățenii și politicienii din multe țări să considere biblioteca o instituție deschisă, neutră și primitoare. La mijlocul anilor '90 au fost dezvoltate strategiile naționale IT. În 1993, Actul Infrastructurii Informaționale Naționale din Statele Unite, (super-autostrada informațională), a cuprins și bibliotecile publice. Unele țări scandinave au emis și acte despre societatea informațională națională. Legislația biblioteconomică în Finlanda și Danemarca a fost revizuită ca urmare a orientării către societatea informațională¹². Dar, în general, a

---

¹² Raportul guvernamental danez din 1994, "Info samfundet 2000", prevedea ca bibliotecile să joace un rol important în dezvoltarea Societății Informaționale ca furnizoare a facilităților de navigare în avalanșa de informații. Acest lucru a dus la constituirea unei comisii care a revizuit legea bibliotecilor. Raportul comisiei "Betaenking om Bibliotekerne i Informationsamfundet" din 1997 a avut ca rezultat emiterea de noi refetiroare la depozitul legal al publicațiilor digitale (1999) și la bibliotecile publice și

lipsit preocuparea de a încorpora bibliotecile publice în strategiile naționale sau supra-naționale, spre exemplu Uniunea Europeană.

TCI în biblioteca publică modernă

Schimbarea agentului societăților, TCI, a schimbat și modul în care funcționează bibliotecile. Ca instituții ale cunoașterii și informării, bibliotecile publice sunt probabil, în țările dezvoltate, printre instituțiile din sectorul public cele mai activ implicate în revoluția digitală.

Din punct de vedere istoric, computerizarea bibliotecilor publice a început la sfârșitul anilor '70 și începutul anilor '80. Unul dintre primii pași în direcția convergenței digitale a fost trecerea de la catalogul tipărit la catalogul online. Catalogele tradiționale au fost desființate în multe țări la sfârșitul anilor '80 și înlocuit cu cataloage online bazate pe soft comercial de bibliotecă și un Unix-server administrat de bibliotecă. La început, cataloagele au fost accesate numai de la terminale. Mai târziu unele sisteme au dezvoltat o structură orientată spre utilizatori și de atunci a început procesul de înlocuire a vechilor terminale în multe biblioteci. Dar de când utilizarea Internet-ului a luat proporții, accesul la cataloage se bazează tot mai mult pe Internet, iar interfața de căutare a devenit un browser. Pentru biblioteci schimbarea sistemului de cataloage a însemnat automatizarea multor sarcini administrative de rutină, cum ar fi achiziția, controlul circulației, rezervarea materialelor și emiterea notificărilor de atenționare. Odată cu introducerea catalogului automatizat au fost înființate și servicii de facilitare și fluidizare a sarcinilor de rutină. La mijlocul anilor '90 au fost introduse primele aparate automate de împrumut și dincolo de toate dificultățile inițiale întâmpinate s-au dovedit foarte utile ajutând personalul la îndeplinirea sarcinilor manuale interne. În ultimii ani, sistemele de auto-împrumut automate cu mecanisme de sortare și-au găsit și ele locul în bibliotecile mai mari.

În paralel cu procesul de automatizare al cărui scop a fost acela de a ușura lucrul cu materialele fizice, a început și un proces de digitizare a informației. Sursele de informare și cunoaștere sunt disponibile de acum atât în format analog tipărit (cărți și reviste) cât și în format digital, fie sub formă de "hard copy" fie pe Internet. TCI pentru biblioteci nu înseamnă numai regândirea și automatizarea fluxului muncii; de TCI depinde activitatea cheie a bibliotecilor: colecționarea, depozitarea, recuperarea, diseminarea și sporirea valorii informației.

TCI în biblioteca modernă poate fi clasificată în mai multe categorii. Mai jos va fi prezentată o tipologie care are ca scop clasificarea sectoarelor bibliotecii publice în care TCI și-a câștigat deja locul. Primul val de tehnologizare care a început la sfârșitul anilor '70 și a durat până la mijlocul anilor '80 s-a axat pe bazele de date de referință. Mai târziu au apărut bazele de date full-text, acces Internet pentru personal și utilizatori și serviciile care au devenit mai valoroase în urma posibilităților oferite de Internet. Uneori e dificil să deosebim fluidizarea de îmbunătățire și substituie, diferențe clar delimitate de autori.

	Fluidizarea	Îmbunătățirea	Substituirea
--	-------------	---------------	--------------

---

de cercetare (2000). Conform Legii Bibliotecilor, bibliotecile publice au obligația de a pune la dispoziția publicului gratuit acces Internet și noi mijloace de informare.

În ce privește personalul	Catalogul on-line Controlul automatizat al împrumutului Achiziția automatizată și acces la mijloace de informare și alte materiale	Terminale pentru uzul clienților (terminale care înlocuiesc PC-urile) Intranet, stocare de date și sisteme automatizate de prelucrare a datelor	Baze de date on-line full-text Servicii de bibliotecă online superioare calitativ ¹³
În ce privește clienții	Catalogul on-line al mijloacelor de informare din bibliotecă Baze de date de referință Sisteme de auto-servire care folosesc roboți industriali	Afișaje electronice, echipamente pentru proiecții video, panouri electronice, ecrane video Mijloace de informare digitale și fizice cum sunt Compact Discurile, CD-ROM-urile, DVD și bandă-DAT Stații de lucru conectate la resurse legate în rețea stocate pe discuri sau CD-ROM-uri	Stații de lucru online pentru clienți Mijloace de informare online cum ar fi baze de date on-line full-text, reviste și cărți electronice Servicii de bibliotecă online superioare calitativ

TCI fluidizează activitățile de rutină ale personalului

Instrumentele TCI sunt folosite pentru a asigura eficiența muncii în bibliotecă. Ele pur și simplu fac activitățile de rutină, lasând astfel personalul să îndeplinească alte sarcini. Automatizarea proceselor manuale este încă foarte importantă într-un mediu în care predomină mijloacele de informare fizice.

¹³ Pentru informații suplimentare despre servicii de bibliotecă online, vezi raportul Rețelei Internaționale a Bibliotecilor Publice "Servicii online de viitor în bibliotecile publice" de Rolf Hapel, Dr. Volker Pirsich și Thierry Giappiconi. Fundația Bertelsmann, 2001. http://www.bertelsmann-stiftung.de/documents/Future_oriented_Internet.pdf

TCI îmbunătățește desfășurarea activităților de rutină ale personalului

Aceste instrumente sunt foarte sofisticate creând oportunități de schimbare radicală a procesului muncii și a organizației, cu impact asupra dezvoltării organizaționale. Pentru a avansa, conceptul de “muncă inteligentă” presupune existența unor instrumente TCI avansate într-un mediu de tipul unei biblioteci publice. Relativ puține biblioteci publice au implementat complet sisteme automatizate de prelucrare a datelor, deși și-au găsit locul în biblioteci sisteme semi-automatizate de prelucrare a datelor de tipul Lotus Notes sau Intranet, sisteme adesea inițiate de autoritățile municipale.

TCI ca substituent pentru serviciile deja existente orientate înspre personal

Prin introducerea accesului direct al clientului la materialele și serviciile bibliotecii, rolul tradițional al bibliotecarului ca intermediar între informație și utilizatori s-ar putea diminua sau chiar ar putea dispărea complet. Pe viitor bibliotecarii ar putea fi “invizibili” la fel și bibliotecile însele, o viziune de coșmar pe care cercetătorii și bibliotecarii o au în ultimul deceniu.

TCI fluidizează activitățile de rutină ale clienților

Conceptele de auto-servire sunt acceptate în general de managementul bibliotecilor, în special de acele biblioteci în care o parte substanțială a forței de muncă este implicată în manipularea materialelor fizice. Dar conceptul de auto-servire este în deplină concordanță cu una dintre ideile de bază ale bibliotecilor publice, și anume aceea că utilizatorii trebuie lăsați să facă propriile alegeri punându-le la dispoziție resursele necesare.

TCI îmbunătățește desfășurarea activităților de rutină ale clienților

Fiind și un loc de întâlnire, biblioteca pune la dispoziția publicului săli de conferințe și de întâlniri. Echipând aceste facilități cu material de ultimă oră, calitatea comunicării va fi îmbunătățită semnificativ.

“Noile” mijloace de informare fizice cum ar fi CD-urile și CD-ROM-urile multimedia sporesc valoarea bibliotecii ca spațiu de împrumut. Materialul trebuie încă achiziționat, procesat, prezentat clienților, distribuit și recuperat ca orice alt material fizic din bibliotecă. Stațiile de lucru conectate la rețele locale pot oferi acces la conținutul multimedia al CD-ROM-ului. Conținutul va fi achiziționat și controlat de bibliotecă.

TCI ca substituent pentru serviciile deja existente orientate înspre clienți

Stațiile de lucru online disponibile pentru public au fost probabil cea mai răspândită și importantă dintre toate inițiativele din biblioteca publică din ultimii ani. S-a depus mult efort pentru a se crea o infrastructură de Internet în biblioteci. S-au investit timp și bani în stații de lucru, cablare locală, furnizori Internet și administrarea sistemelor locale. Astfel bibliotecile le-au permis utilizatorilor să acceseze de pe Internet colecțiile bibliotecii locale și ale altor biblioteci, precum și resursele

informaționale. Într-un fel bibliotecile au pierdut "controlul" informației accesibile utilizatorului.

În unele cazuri bazele de date on-line full-text și reviste electronice au înlocuit deja sursele de informare analoge tipărite și CD-ROM-urile. Totuși acest lucru nu s-a întâmplat și în cazul cărților electronice, care încă nu au preluat o parte semnificativă a pieței. Serviciile online nu sunt neapărat un substitut pentru alte servicii. În majoritatea serviciilor de tip "Întreabă bibliotecarul", folosirea muncii umane este încă necesară, la fel și în oricare serviciu de referință accesat direct prin fax, telefon sau e-mail. Dar în majoritatea cazurilor serviciile tradiționale cum sunt cele de consultanță au devenit interactive¹⁴. Nu ne îndoim că această dezvoltare va continua și că vom experimenta o multitudine de astfel de servicii interactive, bazate pe programe și mai sofisticate.

Cadrul instituțional

În prezent biblioteca publică se supune unor schimbări majore. Acest lucru se întâmplă în toate țările dezvoltate, în SUA, Asia și în Europa centrală și de vest. Bineînțeles că în primul rând agentul de schimb este dezvoltarea rapidă a tehnologiilor de comunicare și informații. Noi tipuri de mijloace de informare, canale de comunicații și serviciile de telecomunicații apar în permanență. Prin urmare se dezvoltă și noi comportamente ale utilizatorilor. Revoluția digitală afectează fiecare sector al societății, dar unul dintre cele mai afectate este sectorul biblioteconomic. Aceasta nu este o surpriză dacă avem în vedere faptul că scopul principal al bibliotecii este acela de a localiza, achiziționa, clasifica, stoca, regăsi și transmite informații prin intermediul cărților și a altor mijloace de informare - toate aceste activități fiind strâns legate de digitizare.

În multe țări biblioteca este încă percepută ca o instituție care adăpostește colecții vaste de material tipărit. Tradiția americană și nord-europeană de împrumut este mai puțin dezvoltată în sudul Europei, unde bibliotecile sunt axate mai mult pe consultarea pe loc. În ambele tradiții managementul conexiunilor este principala preocupare a biblioteconomiei și a conceptului de bibliotecă. În ultimii zece ani accentul s-a mutat de pe "colecții pe conexiuni". Ideea eliberării informației de "legătura" ei fizică cu hârtia sau alte mijloace fixe, a devenit o realitate datorită dezvoltărilor de tipul World Wide Web, hipertext și hipermedia¹⁵. Așadar s-a

---

¹⁴ Un exemplu de astfel de serviciu (Readers Robot) este prezentat în Sistemul Bibliotecii Regionale Thompson Nicola din Canada. A luat ființă în 1996 sub forma unui forum pe care cititorii puteau schimba păreri despre cărțile preferate. Alte scopuri au fost acelea de a testa noi modalități prin care să vină în sprijinul personalului din cadrul serviciilor de consultanță din bibliotecile publice și de a găsi metode de furnizare a serviciilor de consultanță direct pe Internet.

¹⁵ O definiție tehnică a World Wide Web: Toate resursele și utilizatorii de pe Internet care folosesc Hypertext Transfer Protocol (protocol de transfer hipertext) HTTP. O definiție mai largă este dată de organizația înființată de inventatorul web-ului Tim Berners-Lee, Consorțiul World Wide Web: "World Wide Web este universul informațiilor accesibile în rețea, o concretizare a cunoștințelor umane".

Hipertextul este organizarea unităților informaționale în asocieri conectate după dorința utilizatorilor. O astfel de asociere se numește link (legătură) sau link hipertext (iar cuvântul "link" evidențiat în fraza anterioară este un exemplu de link hipertext). Hipertext-ul a fost conceptul esențial

schimbat și ideea clădirii fizice. “Fabrica de împrumut” eficientă din țările scandinave și anglo-americane a încorporat multe caracteristici industriale noi. Aceste stații automate de împrumut și roboți de sortare bazați pe tehnologie Chip. Aceste facilități se găsesc în prezent în cea mai dezvoltată formă a lor în bibliotecile din Singapore. Dar ideea de bibliotecă - fabrică de împrumut nu este o reminiscență a erei industriale? Nu e anacronic? Dacă pe viitor toate informațiile vor fi disponibile în rețele virtuale, e firesc ca și bibliotecile publice să fie văzute dintr-o nouă perspectivă. Ar trebui să ne concentrăm atenția mai mult spre beneficiarii serviciilor bibliotecii fizice și să îmbunătățim calitativ aceste servicii.

Creând noi servicii online, bibliotecile publice continuă să adere la anumite idei și valori. Ele folosesc pur și simplu tehnologiile informaționale și de comunicare actuale. Dacă marile biblioteci publice și organizațiile înrudite nu ar crea astfel de servicii, rezultatul ar fi devastator, fiindcă bibliotecile publice riscă să-și piardă rolul de contribuabil în societatea cunoașterii. Pe scurt, dezvoltarea bibliotecii virtuale online este probabil sarcina cheie pentru bibliotecile publice acum la început de secol 21. Actorii cheie în această dezvoltare sunt conducătorii bibliotecilor publice. Managerii și directorii bibliotecilor publice au marea responsabilitate de a se asigura că se iau deciziile corecte în cadrul organizațional al bibliotecilor și de a explica conceptele bibliotecii digitale politicienilor și publicului larg.

Modelele de împrumut în bibliotecile publice

Modelele de împrumut în bibliotecile publice se modifică atât de rapid încât putem presupune că rolul bibliotecii publice va suferi schimbări majore.

Mai jos redăm câteva statistici din Olanda, Finlanda și Danemarca. Figura 1 și 2 arată stagnarea activităților de împrumut. În Olanda, apare chiar și o descreștere evidentă.

Fig.1

	1995	1998	1999	2000
Olanda				
Cărți	179.566.000	167.384.000	148.055.776	
Alte materiale			135.199.116	
			13.155.779	
Finlanda	102.100.000	100.500.000	99.300.000	102.200.000
Cărți		78.600.000	76.100.000	77.500.000
Alte materiale		21.900.000	23.100.000	24.700.000
Danemarca	82.433.777	75.514.011	72.996.911	72.464.549
Cărți		61.870.519	57.090.641	54.254.468
Alte materiale		13.643.492	15.906.270	18.210.081

care a dus la apariția World Wide Web, care, până la urmă, este nici mai mult nici mai puțin decât o cantitate enormă de conținut informațional conectat printr-un număr mare de link-uri hipertext.

Hipermedia, un termen derivat de la hipertext, extinde noțiunea de legătură hipertext incluzând link-uri între orice set de materiale multimedia, inclusiv sunete, filme și realitatea virtuală. De asemenea, poate exprima și un nivel mai crescut de interactivitate utilizator/rețea comparativ cu interactivitatea pe care o presupune hipertextul.

GRAFIC

Fig. 3 indică o creștere în cazul împrumutului de mijloace de informare, altele decât cărțile, prin urmare o descreștere mult mai accentuată în cazul împrumutului de carte decât a fost anticipat.

GRAFIC

Datele din Danemarca indică faptul că împrumutul de carte în biblioteci a scăzut semnificativ în timp ce împrumutul de mijloace de informare cum ar fi multimedia, video și muzică a crescut în ultimii ani (vezi fig.4). Noile formate video și cu muzică sunt încă luate în considerare în modelele de împrumut, dar în curând se vor face simțite efectele conexiunilor în bandă largă și ale noilor formate de tipul standardelor Mpeg¹⁶.

Grafic

Autorii anticipează o descreștere în folosirea mijloacelor de informare fizice și o creștere în cazul mijloacelor de informare online în următorii 10 ani. Acest lucru va avea efect asupra modelului comportamental al utilizatorilor de bibliotecă și asupra modului în care este concepută clădirea bibliotecii. Aceste așteptări se bazează în parte pe micile schimbări în modelele de împrumut în Danemarca, Olanda și Finlanda. În mare parte, ele sunt bazate pe dezvoltările TCI, care au introdus deja mai multe tipuri de mijloace de informare într-un timp foarte scurt. Acestea includ mijloacele de informare fizice digitale cum sunt: CD-I¹⁷, DVD¹⁸ și discurile PS2¹⁹, altele sunt pur și simplu formate online de tipul Real Audio, Real Video, Windows Media Format, Mp 3 și Mp 4. Bineînțeles că presupunerile noastre pot fi contrazise. Unii manageri de bibliotecă vor susține probabil că pentru o lungă perioadă de timp vor mai exista cărțile ca mijloace de informare. După părerea lor, cărțile vor rămâne principalul instrument de diseminare a cunoștințelor timp de mai multe decenii, poate secole de acum înainte. În Danemarca, cercetările legate de activitățile de petrecere

---

¹⁶ Standardele MPEG reprezintă un set de standarde pentru materiale audio și video stabilite de Moving Picture Experts Group (MPEG) [Grupul de experți în imagini mișcate]. MPEG-1 a fost destinat pentru codificarea imaginilor video progresive la o rată a transmisiei de aproximativ 1,5 milioane de biți pe secundă. A fost destinat în special pentru Video-CD și media CD-i. Și MPEG-1 audio layer-3 (MP3) a evoluat în comparație cu stadiul inițial al activității MPEG.

¹⁷ CD-I (Compact Disc - interactiv) este CD-ul multimedia. CD-i a fost gândit ca un sistem complet care cuprinde nu numai un disc și un format de date, dar și un sistem hard și soft, o varietate de metode speciale pentru datele vizuale și audio și o metodă de îmbinare a datelor audio, video și textuale. Dezvoltate ca o alternativă prietenoasă a PC-ului, player-ele CD-i sunt ușor de utilizat și au și capacitate de redare a programelor TV.

¹⁸ DVD (digital versatile disc) [disc digital universal] este un disc bazat pe tehnologie optică care va înlocui în câțiva ani discul CD-ROM (la fel și discul audio compact). DVD-ul are 4,7 gigabaiți de informații pe fiecare parte sau spațiu suficient pentru un film de 133 de minute.

DVD-Audio (DVD-A) este un format de disc digital universal dezvoltat de Panasonic destinat anume pentru date audio și în special pentru muzică de bună calitate.

¹⁹ PS2, Playstation2 de la Sony, un pupitru de comandă pentru jocuri care permite utilizatorului să folosească propriul ecran TV ca monitor. Bibliotecile publice daneze consideră soft-ul PS2 ca important material de împrumut și prin urmare furnizează aceste materiale utilizatorilor lor alături de celelalte mijloace de informare digitale fizice.

a timpului liber în cazul tinerilor au descoperit că tinerii petrec mult timp folosind mijloace de informare în general și mai puțin timp citind cărți²⁰.

În Statele Unite sunt câteva semne ale descreșterii circulației și lecturii în bibliotecile universitare și de cercetare²¹, ceea ce duce la presupunerea că biblioteca virtuală ar putea înlocui biblioteca tradițională fizică. Unii ar putea susține că acest lucru este reflectarea unei grave interpretări greșite și a naivității studenților care văd Internetul ca “Interutopie”. Fie că studenții supraevaluează Internetul sau nu, este evident că se modifică rapid modul de utilizare a mijloacelor de informare printre studenți. Acest lucru ne face să reflectăm asupra rolului viitor al bibliotecii universitare, de cercetare sau publice ca entități fizice “din cărămidă și mortar”.

De ce să mai mergem la bibliotecă pe viitor?

Viitorul bibliotecilor nu este stabilit numai de posibilitățile TCI. Depinde foarte mult și de “valorile” și legitimitatea bibliotecilor în opinia publică și politică. Deși determiniștii tehnologici ai școlii Toffler/Naisbitt au prezis distrugerea instituțiilor bine-fondate ale societății ca rezultat al revoluției digitale, nu trebuie subestimată valoarea pe care o aduce comunității instituții de tipul școlilor și bibliotecilor. În anii '80, comunicarea în toate situațiile de viață a determinat conservatorii să presupună că familia va deveni centru producției și că munca la domiciliu va face ca instituțiile de tipul bibliotecilor să devină învechite. De ce să se mai deranjeze cineva să vină până la bibliotecă dacă găsirea informației nu mai depinde de mijloacele de informare analoage, fizice? Informația va ajunge gratuit prin rețele la domiciliu, locuri de muncă, instituții educaționale sau în orice alt loc în care vor oamenii. Astfel, biblioteca fizică își va pierde din importanță și eventual va muri odată cu cărțile tipărite.

Această opinie referitoare la biblioteca ce aproape că nu mai are nici o legătură cu mijloacele de informare fizice nu are în vedere faptul că aceasta este o instituție al cărei principal scop este de a acumula și a disemina informații și cunoștințe. Biblioteca publică este o instituție axată pe oferirea de servicii; ea este neutră și îndeplinește mai multe funcții bazate pe mijloacele de informare fizice. Există unele rezultate secundare ce țin de serviciile tradiționale ale circulației materialului tipărit. De fapt ar fi corect să spunem că principalul impact al bibliotecii depinde de rezultatele citirii cărților și nu din lectura însăși. Examinarea acestor “extrase” scoate la lumină faptul că sunt mult mai importante decât atunci când au

---

²⁰ Vezi articolul “Obiceiurile de lectură ale copiilor și folosirea mijloacelor de informare”. Congresul Uniunii Internaționale a Bibliotecarilor din Bibliotecile Școlare, Malmoe, Suedia, august 2000. Poate fi văzut pe: <http://www.cfb.dk/>

²¹ Vezi articolul “Biblioteca părăsită – deoarece studenții lucrează online, săli de lectură goale” de Scott Carlson. În The Chronicle of Higher Education [Cronica Învățământului Superior: Tehnologia Informației], 16 noiembrie, 2001.

apărut. Factorii care vor face diferența pentru bibliotecile publice în viitor sunt enumerați mai jos. Câteva exemple ale unor posibile acțiuni care vor asigura valoarea bibliotecii publice în viitor sunt prezentate la fiecare secțiune.

Stocarea individualizată și de calitate a informației

Conceptul profesionistului care va asista utilizatorul în procese complexe de căutare sau îl va ajuta cu informații mai simple, dar care ar putea fi chiar mai importante pentru utilizatori, este una dintre cele mai puternice și mai valoroase percepții legate de biblioteca fizică. Puține idei vor fi mai puternice în viitor când, pe piața de muncă, dezvoltarea serviciilor de la persoană la persoană va fi la fel de importantă ca și dezvoltarea serviciilor digitale²². Firește că acest serviciu nu va putea fi extins cum se cuvine din cauza fondurilor limitate disponibile pentru biblioteci sau orice alt serviciu public. În același timp, însă, este tocmai caracteristica esențială a bibliotecilor publice actuale care determină utilizatorii să viziteze biblioteca pe viitor.

În bibliotecile fizice bibliotecarii vor avea și alte roluri, dar scopul acestui studiu nu este de a le cerceta în amănunt.

Acțiuni posibile:

- Să se asigure că personal deține un înalt nivel de competențe stabilind scopuri și planuri de pregătire.
- Să pregătească personalul în competențe principale cum este știința informării, dar și în competențe secundare de tipul atitudinii serviable.

Informarea superioară calitativ

O altă caracteristică extrem de importantă a bibliotecii fizice este aceea că oferă utilizatorilor acces la informații gratuit sau în mare parte subvenționat. Deși circumstanțele culturale au determinat variate practici de taxare în diferite țări, este unanim cunoscut faptul că în bibliotecile publice serviciile de bază sunt gratuite sau cel puțin taxele sunt modice și nu acoperă cheltuielile, ele fiind subvenționate prin finanțare locală sau guvernamentală națională. Adevăratul motiv care stă la baza acestui principiu esențial al bibliotecilor publice este, bineînțeles, legat de ideea de “comunitate” și de recunoașterea faptului că noi ca și cetățeni avem interese reciproce în ce privește educația, studiul și dezvoltarea culturală. Informația gratuită sau subvenționată poate fi deja disponibilă utilizatorilor prin intermediul rețelelor electronice, dar mulți agenți de informare, distribuitori de cunoștințe și editori ezită în a-și lăsa produsele să fie distribuite direct utilizatorului fiindcă riscă să se confrunte cu distribuția neautorizată. Încheind contracte și acorduri de licență cu unități organizaționale bine stabilite și cu răspundere limitată cum sunt bibliotecile, spre

---

²² Robert B. Reich descrie în cartea sa “Munca națiunilor: să ne pregătim pentru capitalismul secolului 21”, 1991 cele două tipuri de muncă ce vor înlocui în cele din urmă munca industrială. Ele sunt tipuri de muncă inter-personale și simbolice/analitice. Bibliotecarii se încadrează în ambele categorii

exemplu făcând ca un produs informațional digital să fie disponibil numai prin intermediul bibliotecii și de la anumite stații de lucru IT, distribuitorul se asigură ca produsul nu este folosit neautorizat. Pentru bibliotecă această oportunitate de a prezenta produse care nu sunt distribuite direct utilizatorului constituie un avantaj esențial.

Acțiuni posibile:

- Cumpărarea de licențe pentru informațiile restricționate și punerea lor la dispoziția utilizatorilor prin stațiile de lucru din cadrul bibliotecii.
- Realizarea unei informări superioare calitativ prin organizarea de servicii de informare pe Internet, de preferat în colaborare cu alte biblioteci.

Integrarea socială – semnificația comunității

În multe zone, mai ales în comunitățile urbane mari, ideea unui loc de întâlnire comun și a unui loc pentru informare, dialog, discuții și dispute se potrivește foarte bine cu rolul bibliotecii publice. Neutralitatea și abordarea imparțială față de nevoile de informare ale utilizatorilor este o componentă importantă atât în centrele comunitare cât și în biblioteci. Personalul bibliotecilor va fi capabil să ajute asistenții sociali și pe angajații din centrele comunitare să obțină informațiile de care au nevoie. Ideologia bibliotecii va fi aceea de a ajuta și de a oferi servicii și poate fi un avantaj major în favoarea bibliotecii ca loc în care oricine este bine venit. Ar trebui să fie un spațiu al comunicării în care toți sunt egali, indiferent de părerile personale, punctele de vedere politice, etnie și avere, venit și statut social. Într-un centru comunitar un tip de evenimente care pot fi organizate sunt dezbaterile pe teme politice locale.

Acțiuni posibile:

- Să stabilească parteneriate și rețele între organizațiile și instituțiile comunitare locale.
- Să funcționeze ca memorie a zonei în care se află, punând la dispoziția tuturor informații legate de zona respectivă.
- Să perfecționeze serviciile tradiționale de bibliotecă prin crearea unor rețele digitale între instituțiile din zonă, spre exemplu centre medicale și de protecție socială.

Experiența culturală

Adeseori biblioteca este singura instituție culturală în orașele și comunitățile mici. Aici, ea are obligația de a pune la dispoziție spațiu pentru inițiativele culturale locale. Acestea pot varia de la lecturi până la teatru pentru copii, spectacole muzicale și expoziții de artă sau alte activități culturale locale. În unele cazuri biblioteca poate lua inițiativa și poate crea programul, în alte cazuri ea nu este decât spațiul în care se desfășoară inițiativele locale. Centrele culturale care pun accentul

pe astfel de activități sunt, cu certitudine, populare în unele țări, iar combinarea serviciilor tradiționale de bibliotecă cu serviciile culturale este un lucru relativ obișnuit, mai ales în zonele rurale din țările scandinave cum sunt Finlanda și Suedia. Bibliotecile care găzduiesc expresiile creativității locale, împreună cu exprimări profesionale artistice și muzicale, cu siguranță că vor câștiga întotdeauna legitimitate și vor atrage interesul utilizatorilor și al factorilor de decizie.

Acțiuni posibile:

- Să pună la dispoziție spațiul pentru desfășurarea unor inițiative și activități ale comunității locale.
- Să-și câștige o imagine de instituție profesionistă, spre exemplu prin semnarea de contracte cu autorii.

Mijloace de informare fizice de calitate superioară

În viitorul apropiat, mijloacele de informare fizice, adică materialul tipărit digital și analog, vor rămâne o mare parte din atracția bibliotecii fizice. Citirea unei cărți va fi probabil o activitate obișnuită și peste 10 ani. În cele mai adaptabile țări ale Europei puțin peste 50% din locuințe²³ au instalat Internet-ul și va mai dura încă foarte mult până când se va ajunge la acest nivel și în țările mai puțin dezvoltate. Dispozitivele de descărcare de tipul PDA și a cititorilor de cărți electronice nu au devenit populare marelui public atât de repede pe cât se așteptau producătorii lor. Noile mijloace de informare fizice digitale încă se dezvoltă, iar unele dintre acestea vor fi relevante pentru biblioteci. Pe de altă parte e evident că dezvoltarea este mult mai rapidă în sectorul muzical. O mare parte a distribuției muzicale s-a mutat pe Internet și, deși problemele drepturilor de autor nu sunt nici pe departe rezolvate, activitățile de pe Net depășesc orice așteptări. Având în vedere acest lucru, este evident că nici o bibliotecă publică nu trebuie să se bazeze în exclusivitate pe faptul că facilitează accesul utilizatorilor la mijloacele de informare fizice.

Acțiuni posibile:

- Să se asigure că o anumită parte a bugetului destinat mijloacelor de informare este cheluit pentru noile mijloace de tipul CD, CD-ROM, DVD și PS2 – dacă populația locală deține dispozitive de citire.

Învățarea și împărtășirea cunoștințelor

Probabil că cel mai indicat ar fi pentru orice bibliotecă publică să se transforme dintr-un furnizor de informații și cunoștințe prin intermediul mijloacelor de informare fizice într-un loc al buneii dispoziții care să includă și un centru de învățare

---

²³ O prezentare pe țări a numărului de oameni care sunt online poate fi găsită pe Nua.com, o sursă online de informare asupra datelor și a tendințelor demografice.
http://www.nua.ie/surveys/how_many_online/europe.html

deschis. Acest lucru va face posibilă concentrarea asupra serviciilor superioare calitativ, oferind astfel învățare formală și informală, dar și experiență culturală.. Diferența între cele două puncte de vedere asupra rolului bibliotecii publice – ca fabrică de împrumut sau centru de învățare – poate părea extrem de subtilă, dar alegerile strategice care eventual vor rezulta din aceste puncte de vedere diferite pot face diferența între supraviețuirea pe termen lung sau colaps. Dacă vor îmbrățișa ideea centrelor de învățare deschise, bibliotecile publice vor fi obligate, în primul rând, să se concentreze pe instrumentele caracteristice unui mediu de învățare, ceea ce înseamnă și concentrarea asupra infrastructurii TCI. Astfel bibliotecile vor obține avantaje care le va asigura un profil competitiv în fața factorilor decizionali pe termen mediu.

Acțiuni posibile:

- Să creeze cele mai bune facilități de studiu și întâlniri.
- Să pună la dispoziție spațiul pentru diferite grade de “apropiere” între persoane.
- Să fie conștientă de “valorile delicate” și importanța amenajării locului (lumina plăcută, tihna și mobilierul atractiv).

Competențe TCI

Se obișnuiește deja în SUA, Canada, Scandinavia, Olanda, Singapore și în alte țări dezvoltate ca utilizatorii să meargă la bibliotecă pentru a folosi echipamentul TCI de tipul stațiilor de lucru conectate la Internet pentru a folosi servicii cum sunt: fax, fotocopiere, scanare, procesare word, e-mail, chat, încărcare și descărcare de date și căutare de informații. Posibilitățile TCI au creat o diferență uriașă între cei care știu și cei care nu știu să exploateze acest mare potențial. Deși TCI pare să fie auto-instructivă, ea tinde să fie mai complexă și să acceseze cantități și mai mari de informații. Pentru oamenii pregătiți să trăiască într-o societate a cunoașterii și informației, acest paradox este ușor de înțeles. Pentru alții complexitatea TCI este ceva frustrant și intimidant. Este important ca acestui segment de populație să i se pună la dispoziție locuri neutre în care să fie îndrumați fără să fie nevoie să se înscrie sau să plătească. Activitățile cele mai populare în multe biblioteci publice sunt cursuri de inițiere în Internet, ateliere de lucru și cursuri “hands-on”, arătând publicului ce este TCI și la ce se folosește.

Acțiuni posibile:

- Să se asigure că personalul este calificat să îndrume și să ajute utilizatorii bibliotecii.
- Să coopereze cu studenții de la TCI pentru a îmbunătății serviciul.
- Să organizeze cursuri de inițiere în utilizarea Internet-ului, a e-guvernării și a altor minuni ale societății digitale – și să le scoată pe piață.

Recreația

Unul dintre cele mai importante aspecte ale activității de lectură “distractivă” este valoarea recreativă. Inspirația generală, lumina care pătrunde tristă în viața de zi cu zi, încântarea și emoția transpunerii într-o lume imaginară sunt considerate activități prețioase și chiar necesare care ne deconectează de la muncă și alte activități stresante. Deși ideea de muncă se schimbă rapid, mai ales în lumea occidentală, înspre o distincție mai puțin rigidă și mai puțin clară între muncă și timp liber, nu punem la îndoială nevoia de activități recreative și de inspirație – din contră. Cele mai moderne teorii de management HRM²⁴ punctează faptul că succesul oricărei afaceri depinde de creativitatea și competența forței sale de muncă. O vizită la bibliotecă în viitor va permite accesul nu numai la mijloace de informare fizice sau virtuale cu conținut recreativ, dar și la experiențe distractive de tipul vizitei la cafenea, participarea la programe și evenimente de natură culturală și de divertisment. În sfârșit, vizita poate oferi informații legate de toate tipurile de activități recreative și de petrecere a timpului liber.

Acțiuni posibile:

- Să se asigure că mijloacele de informare oferite includ și un aspect atractiv și de divertisment.
- Să rezerve o parte din bugetul destinat mijloacelor de informare pentru mijloace cu conținut adecvat pentru activități de petrecere a timpului liber.
- Să organizeze un program de discuții, lecturi și alte evenimente de divertisment în incinta bibliotecii.

Tendențe TCI în bibliotecile publice

Alături de alte întreprinderi și instituții, bibliotecile publice constituie doar o mică parte pe piața dezvoltării TCI. Totuși, bibliotecile oferă oportunități specifice pentru dezvoltarea societății prin intermediul TCI. Unele sunt evidente, altele sunt mai ingenioase, dar nu mai puțin importante. În continuare prezentăm o listă cu aceste tendințe și dezvoltări relevante pentru bibliotecile publice. Unele dintre aceste tendințe afectează în primul rând clădirea bibliotecii, altele sunt mai relevante pentru biblioteca digitală sau virtuală.

Tendențe care afectează în primul rând clădirea bibliotecii

Lărgimea de bandă

Pentru a putea utiliza serviciile de Internet, condiția esențială este ca infrastructura sau lărgimea de bandă²⁵ pentru Internet să fie suficientă. În general,

---

²⁴ Managementul resurselor umane, o școală în cadrul teoriei managementului care pune accentul pe relațiile și valorile umane.

²⁵ Lărgimea de bandă este un termen care se folosește pentru a arăta cât de repede circulă datele pe o anumită cale de transmitere. Lărgimea de bandă este direct proporțională cu suma datelor

lărgimea de bandă pentru folosirea Internetului la domiciliu nu este încă impresionantă, dar tendința de a combina rețelele de cablu TV cu cele pentru acces Internet va furniza în curând acces Internet de mare viteză pentru utilizatorii din multe țări. Utilizatorii din instituții de învățământ sau din alte locuri de muncă din sectorul privat și public au adesea acces la largimi de bandă care permit accesul la unele site-uri cu difuzări TV, video și muzică, flash-uri și alte tipuri de informații bazate pe imagini și sunete. Pentru biblioteci creșterea lărgimii de bandă înseamnă că serviciile pe care le dezvoltă trebuie să încorporeze astfel de caracteristici bazate pe clip-uri video și sunet. Dintre multiplele posibilități oferite de noile servicii Internet amintim vizionarea filmelor digitizate și audierea casetelor cu conținut de interes local, spre exemplu istorie locală. Acest conținut poate fi disponibil printr-un server și stații de lucru care să funcționeze în bibliotecă.

Computerizarea universală

“Computerizarea universală”²⁶ este printre cele mai “la modă” tendințe în cercetarea și dezvoltarea TCI. Aceasta înseamnă că modul nostru de a trăi și a munci va fi transformat de capacitatea de computerizare încorporată în toate tipurile de echipamente de uz zilnic și de oferirea accesului la informații teoretic oriunde și oricând. Oamenii vor profita de aceste noi posibilități oferite de computerizarea universală atât la serviciu cât și în restul activităților. Această paradigmă va influența și desfășurarea activității în biblioteci și, cu siguranță, modul în care vor arăta acestea. Unele biblioteci publice oferă deja servicii SMS și WAP care ajung la utilizatori pe dispozitive portabile de tipul telefoanelor mobile sau PDA-urilor²⁷.

---

transmise și primite într-o anumită unitate temporală. Realitatea virtuală și prezentările audio/video tri-dimensionale au nevoie de bandă mai largă.

În sistemele digitale, lărgimea de bandă este exprimată ca viteza cu care circulă datele în biți pe secundă. Astfel, un modem care lucrează la 57.600 bps care de două ori lărgimea de bandă a unui modem care lucrează cu 28.800 bps.

²⁶ Computerizarea universală este tendința către folosirea dispozitivelor computerizate omniprezente (un alt termen pentru această mișcare este computerizarea omniprezentă) cauzată de convergența tehnologiilor electronice avansate – mai ales a celor wireless – și a Internetului. Dispozitivele computerizării universale nu sunt calculatoarele personale cum am fi tentați să credem, ci sunt dispozitive foarte mici – chiar invizibile – mobile sau încorporate în aproape orice obiect imaginabil, inclusiv în mașini, instrumente, aparate, haine și diferite bunuri de consum – toate comunicând prin rețele interconectate.

Articolul, “Era computerizării universale” (Tendință industrială sau eveniment) din Revista Software, aprilie 2000, autor Dan Kara, descrie cum era mult-așteptată a convergenței, acum numită “computerizare universală”, a sosit deja.

http://www.findarticles.com/Mosmg/2_20/62194838/p1/article.ihtml

²⁷ Una dintre primele biblioteci – dacă nu chiar prima – care a oferit acces la catalog prin protocol WAP a fost Wiener Stadt und Landesbibliothek din Austria.

<http://wap.wstlb.at>

SMS (serviciul de mesagerie scurtă) este o metodă de a trimite și a primi mesaje alfanumerice pe sau de pe telefoanele mobile.

Serviciile de notificare prin SMS sunt furnizate de unele biblioteci cum sunt [Medien@Age](#), o filială a Bibliotecilor Municipale din Dresda (Germania) și Bibliotecile Municipale din Aarhus (Danemarca).

WAP (protocolul de aplicații wireless) este un protocol care permite telefoanelor mobile sau altor dispozitive portabile și wireless să fie conectate la Internet.

Conexiunile wireless sunt montate în biblioteci pentru a le permite utilizatorilor să acceseze serviciile și facilitățile oferite de bibliotecă folosind laptop-ul personal. Diferite tipuri de room-ware²⁸, create cu intenția de a susține comunicarea interumană și învățarea, reprezintă un aspect important al dezvoltării clădirii fizice destinate studiului și experienței mentale. Viitorul ne va aduce dispozitive și mai sofisticate și bibliotecile vor trebui să dezvolte servicii mai complexe și mai precise – în ce privește relevanța acestora pentru utilizator. În viitor, computerizarea universală va fi o componentă esențială a oricărui dispozitiv “inteligent” sau a oricărei clădiri “inteligente”.

Computerizarea omniprezentă

Un alt concept actual este acela de a face calculatorul “să dispară”, devenind “invizibil”. Se știe că dimensiunea chip-ului se înjumătățește la fiecare câteva luni (la fel și prețul). Acest lucru duce la aplicații noi cum sunt “calculatoarele portabile” de tipul: haine “inteligente”, ochelari, aparate auditive, diferite sisteme pentru sănătatea fizică – stimulatoare sau alte piese sau mijloace de înfrumusețare pentru corpul uman. O caracteristică a calculatoarelor portabile este memoria amplificată, un concept creat de Thad Starner și dezvoltat de Bradley Rhodes la MIT Media Lab. Ideea este că atunci când intri într-o încăpere, calculatorul tău portabil poate simți cine sunt persoanele prezente. El îți va aminti numele lor și istoria personală, un planificator îți va șopti că este timpul să pleci la o întâlnire importantă și un “memento” îți va livra documentele necesare pe baza unor cuvinte pe care le vei scrie.

Interfețe tangibile

O interfață standard foarte răspândită este Windows Icon Menu Pointers. Deși noi, interfețele tangibile dintre utilizatori și sistemele computerizate sunt în continuă dezvoltare. “Interfața tangibilă” este o formă de interacțiune om-calculator, care pune accentul pe caracteristica fizică a mijloacelor de informare. Interfețele tangibile vor face biții accesibili prin suprafețe fizice comune (spre exemplu: pereți, ecrane, tavane, uși și ferestre), obiecte uzuale (cum sunt cartoanele, cărțile, machete, instrumentele) și mediu înconjurător: lumina, sunet, curenți de aer sau apă într-un mediu fizic.

Una dintre principalele instituții de cercetare în acest domeniu este MIT Media Lab. Adesea în colaborare cu producătorii comerciali de jucării, aceasta s-a arătat

---

PDA (asistent digital personal) este un termen utilizat pentru orice dispozitiv mobil portabil care oferă posibilități de stocare și regăsire de informații pentru uz personal, folosit adeseori pentru a avea la îndemână agendele telefonice.

²⁸ Componentele interactive amplificate cu ajutorul calculatoarelor care rezultă din integrarea elementelor existente în încăpere: pereți, uși, mese, scaune cu dispozitive de informare computerizate. Roomware facilitează crearea, editarea și prezentarea informației.

Această definiție e utilizată în articolul “Roomware pentru clădiri cooperante: design integrat pentru spații arhitecturale și pentru spații de informare” de Steiz, Geissler și Holmer. În: “Clădiri cooperante. Integrarea informației, organizare și arhitectură”. Lucrări, Co-build, Darmstadt, Germania. Springer, 1998. pag.4-21.

interesată de crearea de interfețe care să stimuleze și să susțină învățarea și dezvoltarea copiilor²⁹. Modalități de creare a interfețelor tangibile sunt explorate și în învățământ³⁰. În acest domeniu, unul dintre cei mai cunoscuți cercetători este Hiroshi Ishii din grupul Media³¹. Cu siguranță că aceste eforturi vor fi extinse asupra unui domeniu și mai vast de utilizări.

Tendențe care afectează în primul rând biblioteca virtuală

Pătrunderea Internet-ului

Problema accesului egal la cunoștințele prezentate în formă digitală pe Internet este una esențială pentru societățile democratice și pentru biblioteci. Mulți oameni, în unele țări majoritatea populației, nu au acces la Internet la domiciliu sau la locul de muncă și nu vor avea în viitorul apropiat. O analiză realizată de Observatorul European de Tehnologia Informării (European Information Technology Observatory - EITO) arată că în 2005 numai 27% din populația vest-europeană folosește cu regularitate Internet-ul³². Un studiu similar realizat de Warburg Dillon Read³³ estimează o creșterea a utilizatorilor de Internet de până la 35,1% după sfârșitul anului 2002. Pătrunderea Internet-ului depinde nu numai de serviciile puse la dispoziție de către furnizorii de Internet, dar și de modul în care multe companii, utilizatori privați sau instituții au investit în cablare și echipament. E unanim acceptat faptul că viteza pătrunderii este depășită de conectarea mobilă și că acest tip de conectare va depăși în curând conexiunile PC. Bineînțeles că diferiți comentatori au păreri distincte în legătură cu viteza cu care Internet-ul va pătrunde în societate, dar evident că și cele mai optimiste estimări admit că un mare număr de persoane din vestul Europei nu vor avea acces la Internet nici măcar până la sfârșitul anului 2005. Aceasta înseamnă că biblioteca publică ar putea fi principalul furnizor de acces Internet pentru public, oferindu-le celor mai puțin privilegiați acces la ceea ce este un instrument necesar pentru obținerea de informații și comunicare, spre exemplu exercitarea drepturilor cetățenești. Prin urmare, rolul bibliotecilor publice ca furnizori de infrastructură pentru cetățenii mai puțin privilegiați din societățile dezvoltate este vital și este necesar ca bibliotecile fizice să-și ducă la îndeplinire această sarcină.

Un alt aspect al pătrunderii Internet-ului relevant pentru biblioteci este cantitatea critică necesară pentru ca serviciile bazate pe Internet dintr-o bibliotecă să fie eficiente. Dacă pătrunderea e prea redusă, pur și simplu nu vor fi suficienți

---

²⁹ Proiectul MIT Media Lab, "Jucăriile de mîine", explorează modul în care revoluția digitală va transforma lumea jucăriilor și a jocului. <http://www.media.mit.edu/research/sig.php?type=sig@id=5>

³⁰ Vezi TICLE: o interfață tangibilă pentru medii de învățare colaborante. De Lori L. Scarlatos, Yuliya Dushkina, Shalva Landy. <http://www.sci.brooklyn.cuny.edu/~lori/TICLE/ticlechi.pdf>

³¹ O foarte bună introducere este "Biții tangibili: către interfețe abia simțite între oameni, biți și atomi". De Hiroshi Ishii și Brygg Ullmer, Laboratorul MIT Media, Tangible Media Group. <http://www.acm.org/sigchi/chi97/proceedings/paper/hi.htm>

³² Tabelul 102, "Utilizatorii Internet-ului", în "Observatorul european al tehnologiei informației 2000", ediția mileniului.

³³ Utilizatorii web-ului în Europa de vest, 1997-2002. În: "Internet-ul în Europa" de UBS Warburg Global Equity Research, ianuarie 2000. pag.23. http://www.ubswarburg.com/e/home_store/news/internet.pdf

utilizatori pentru a justifica investiția necesară implementării și menținerii unui anumit serviciu online³⁴.

Accesul total și wireless

Idea de bază a posibilității utilizatorilor de a accesa rapid orice date necesare și în orice situație este, evident, o provocare pentru biblioteca fizică în viitor. Prin urmare, bibliotecile trebuie să pună accent pe accesibilitatea serviciilor oferite. Acest lucru nu va deveni o problemă pentru serviciile virtuale accesibile prin Internet. Totuși, pentru serviciile disponibile numai în incinta bibliotecii, aceasta ar putea reprezenta o problemă. Pretenția publicului general de a avea acces ușor și rapid la informații și cunoștințe poate determina prelungirea programului bibliotecii (sau a unei părți din bibliotecă). Astfel, extinderea accesului în biblioteca fizică poate fi o bună mișcare strategică.

Accesul wireless la informația computerizată folosind tehnologii de tipul "BlueTooth"³⁵ pătrunde pe piață cu rapiditate.

Conținutul este "regele"

Un adevăr ce ar trebui să fie evident, dar uneori e ignorant, este faptul că, indiferent ce infrastructură TCI sau lărgime de bandă se folosește, singurul lucru important pentru utilizatori este calitatea conținutului mijloacelor de informare și de pe Internet. Să asigure calitatea și încrederea în Internet nu este o sarcină tocmai ușoară pentru biblioteci, dar deja se muncește mult în acest domeniu. Printre activitățile desfășurate în bibliotecile publice moderne se numără alcătuirea de liste consultative și cataloage pe subiecte și adnotate, catalogarea paginilor de întâmpinare (homepages), chiar și publicitatea non-comercială. În general bibliotecile sunt considerate instituții de mare încredere. Această părere trebuie întreținută și în spațiul cibernetic. Așadar, bibliotecile trebuie să fie conștiente de calitatea conținutului pe care-l promovează. Numai așa livrarea unui document full-text către un desktop poate fi mai apreciată decât majoritatea serviciilor bazate pe mijloacele de informare fizice.

Pentru biblioteci unul dintre cele mai mari obstacole în a prezenta utilizatorilor cantități mari de conținut relevant și de calitate este problema drepturilor de autor.

---

³⁴ Pentru a examina pătrunderea Internetului, vezi; "Servicii online de viitor în bibliotecile publice". De Hapel, Pirsich și Giapicconi. Fundația Bertelsmann, Gütersloh 2001, pag.50-51.
http://bertelsmann-stiftung.de/documents/Future_oriented_Internet.pdf

³⁵ Bluetooth este o specificație în industria telecomunicațiilor și a calculatoarelor care descrie modul în care telefoanele mobile, calculatoarele și asistenții personali digitali (PDA-urile) se pot interconecta ușor unele cu altele și cu telefoanele fixe și calculatoarele personale folosind conexiune wireless.

Personalizând “biblioteca mea”³⁶

Bibliotecile, ca și celelalte instituții care oferă informații, se vor confrunta cu pretenții de personalizare venite din partea utilizatorilor. Aceștia vor dori comunicare și servicii individualizate și în ce privește serviciile de Internet.

Un portal “obișnuit”³⁷ va avea aceeași interfață pentru toți utilizatorii. Facilitățile și oportunitățile prezentate vor fi aceleași. Portalul personalizat va da utilizatorului posibilitatea de a adapta interfața alegând care opțiuni să-i fie prezentate și care nu. Folosind un soft inteligent, portalul poate “învăța” preferințele fiecărui utilizator prezentându-i astfel link-urile relevante. Portalurile “Biblioteca Mea” devin relativ cunoscute în bibliotecile universitare, dar sunt încă rare în bibliotecile publice.

Conceptul de personalizare este probabil unul dintre cele mai importante de investigat pentru bibliotecile publice care oferă servicii pe Internet utilizatorilor lor. De fapt fiecare comunicare prin intermediul Internet-ului între bibliotecă și utilizatorul ei trebuie analizată pentru a stabili potențialul personalizării.

Un studiu asupra acestui subiect s-a desfășurat în Rețeaua Internațională Bertelsmann a Bibliotecilor Publice³⁸.

Portalurile verticale

Portalurile care sunt orientate către anumite grupuri de utilizatori cu interese speciale pot fi numite portaluri verticale. Prin definiție, acestea prezintă informație mult mai specializată decât cea obișnuită și care permite utilizatorului să acceseze informații relevante mai în amănunt. Astfel de portaluri sunt uneori administrate de organizații specializate, dar pot fi utilizate și de biblioteci sau alte instituții bazate pe cunoștințe. O problemă importantă pentru bibliotecile care furnizează portaluri este brand-ul și scoaterea pe piață a portalului pentru a ajuta potențialii utilizatori să se descurce în cantitatea enormă de informații irelevante. Ținând cont de faptul că sunt foarte rare cazurile în care bibliotecile au sume mari de bani pentru marketing, probabil că strategiile reale se vor axa pe promovarea noilor portaluri prin intermediul relațiilor deja existente cu utilizatorii bibliotecii.

---

³⁶ Biblioteca Publică din Regiunile Charlotte și Mecklenburg (SUA) a creat “Brarydog”, o interfață a resurselor de bibliotecă pe Internet pentru copii și adolescenți. “Brarydog” permite utilizatorilor să adapteze interfața conform preferințelor lor.

<http://www.brarydog.net>

Bibliotecile Publice din Toronto a creat “Semnele carierei”, o interfață specială pentru informațiile legate de slujbă și carieră.

<http://www.careerbookmarks.tpl.toronto.on.ca>

³⁷ *Portal* este un termen, în general sinonim cu poartă, utilizat pentru a desemna un site World Wide Web care este sau își propune să fie un site de pornire pentru utilizatori atunci când aceștia accesează web-ul sau pe care utilizatorii îl vizitează ca pe un site de bază. Există portaluri generale sau specializate. Unele portaluri generale importante sunt Yahoo, Excite, Netscape, Lycos, CNET, Microsoft Network și America Online’s Aol.com.

³⁸ Un studiu realizat de June Garcia și dr. Christopher Chia despre “Provocarea personalizării în bibliotecile publice” poate fi descărcat de pe pagina web a Rețelei Internaționale a Bibliotecilor Publice a Fundației Bertelsmann: <http://www.bertelsmann-stiftung.de/INPL>

Micro taxa³⁹

S-a prezis cu mult timp în urmă că în viitorul apropiat va fi necesar să se plătească sume mici de bani pentru informațiile livrate prin Internet. Până în prezent acest lucru nu a fost organizat efectiv nicăieri, dar când vor fi suficient de răspândite soluțiile tehnice și legislația necesară, bibliotecile publice vor putea și ele să perceapă taxe pentru serviciile lor superioare calitativ. Problema bibliotecilor va fi aceea de a stabili dacă este un parametru concurențial hotărârea de a nu percepe taxe într-un mediu în care se pune din ce în ce mai mult accentul pe potențialul comercial al serviciilor de informare.

Taxa pentru vizionare/ livrarea la cerere

O altă modalitate de finanțare a serviciilor de informare bazate pe web ar putea fi combinarea taxei pentru vizionare cu livrarea la cerere. Cel puțin cea din urmă – livrarea la cerere – cu siguranță se va aplica serviciilor de bibliotecă online, din moment ce versiunea analoagă a acestui tip de serviciu este de fapt împrumutul la domiciliu. Dacă serviciile de livrare la cerere vor fi contra cost în bibliotecile publice este o decizie politică. Posibilitățile tehnice sunt deja disponibile.

Clădirea “inteligentă” de bibliotecă

Ideea de clădire “inteligentă” sau “interactivă” a devenit de ceva timp unul dintre cei mai vehiculați termeni în rândul arhitecților și specialiștilor în TCI. O clădire inteligentă este “o clădire care face ca ocupanții săi să fie extrem de eficienți și în același timp permite managementul resurselor la costuri minime”⁴⁰. Noua literatură de cercetare folosește noțiunea de calculatoare “(built-in) încorporate” și soft care îmbunătățește și facilitează mediile de învățare și cooperare. Această dezvoltare este condusă de unele dintre tendințele TCI descrise mai sus. În termeni generali dezvoltarea utilizării calculatoarelor poate fi văzută ca o implozie, calculatoarele devenind sisteme încorporate din ce în ce mai mici ca dimensiuni cum sunt PC-urile portabile, telefoanele mobile etc, sau ca o explozie, cu interfețe pentru utilizatori tot mai mari și tangibile, spre exemplu camerele interactive sau realitatea virtuală creată prin proiecții.

Unul dintre scopurile clădirilor moderne “inteligente” este acela de a integra lumea fizică și pe cea virtuală, creând legături între mijloacele de informare fizice

---

³⁹ Micro taxa este un concept de afaceri a cărui scop este de a genera venit furnizând pagini, link-uri sau servicii web contra unor sume modice cunoscute sub denumirea de “microcenți”. Deoarece acest lucru nu este practic pentru utilizatorii individuali, este necesară o nouă metodă de plată pentru site-uri care vor să aplice această micro taxă. Se au în vedere mai multe metode de plată a micro taxei, una dintre ele fiind codarea link-urilor contra cost din paginile HTML și deschiderea unei fel de cont pe Internet în care utilizatorii stabilesc o balanță de plăți cu un terț care să monitorizeze, să colecteze și să distribuie micro taxele. Odată ce a fost stabilit un standard de micro taxă comun, unii presupun că site-urile de informare, site-urile sportive și alte rezurse specializate deschid calea utilizării contra cost a web-ului.

⁴⁰ DEGW/Teknibank: “Clădirea inteligentă în Europa”. ⁴⁰ DEGW/Teknibank, 1992.

cum sunt: hârtia, enșatioanele, fotografiile, tiparele etc. prin metode de găsim, etichetare și formare de legături, astfel construind un feedback de sistem fără cusur. Mutarea obiectelor fizice va împiedica procesul de computerizare. Utilizatorul va afla că informația are legătură cu anumite obiecte, că este ușor de găsit și că obiectele sunt ușor de monitorizat și pot da feedback-ul necesar deschizând noi posibilități.

Viziunea clădirii "inteligente", "interactive" și "cooperante" reprezintă un mare atu pentru bibliotecile publice. În orice scenariu posibil al vieții de zi cu zi, clădirea fizică și organizarea ei sunt de o importanță crucială. Indiferent dacă biblioteca este gândită ca centru comunitar, centru de învățare deschis sau cafenea culturală, este necesară implementarea măsurilor tehnice și de informatizare pentru a asigura o bună funcționare a clădirii. Acest lucru e bine-știut în ce privește încălzirea automată și controlul schimbului de aer, lumina care se stinge automat când oamnei părăsesc încăperea și așa mai departe. Și mai interesant, sistemele inteligente pot afecta modul în care informația a distribuită utilizatorilor din clădire și modul în care utilizatorii interacționează cu sistemele de informare ale clădirii. Prin urmare este esențial ca managerii și administratorii de bibliotecă să fie în permanență la curent cu dezvoltările din acest domeniu de cercetare. Nu există prea multă literatură diponibilă legată de clădirile inteligente de bibliotecă. Raportul seminarului IFLA din 1999 este numit "Clădirile inteligente de bibliotecă"⁴¹, dar nu clarifică prea mult posibilitățile și perspectivele și nu oferă exemple de planificare concrete și actuale.

Probabil că una dintre cele mai promițătoare viziuni despre biblioteci este îmbinarea tehnologiei informației cu arhitectura și design-ul interior. Combinarea și integrarea proceselor electronice în design-ul bibliotecii moderne nu numai că va revoluționa condițiile de muncă ale angajaților, dar și pe cele ale utilizatorilor. Un mediu flexibil și dinamic care să ofere spațiu de muncă adecvat și să susțină comunicarea va fi o condiție necesară pentru clădirile de bibliotecă într-un viitor al tehnologiei universale și al mijloacelor de informare electronice dacă TCI va fi exploatată eficient. Ideea clădirii inteligente nu se restrânge la o anumită locație fizică, spre exemplu mai multe clădiri de bibliotecă pot forma un cadru cu locații la distanță în care utilizatorii pot lucra, studia sau medita.

Ca indivizi ai societăților moderne urbane, viața noastră cotidiană este determinată în mare parte de parametri fizici cum este spațiul care ne înconjoară sub formă de pereți, tavane, podele și mobilă. În mod tradițional aceste limite fizice constituie și un spațiu de informare uriaș oferind informații directe sub formă de semne, hărți, ceasuri, calendare și cărți, reviste, hârtii sau rapoarte așezate pe birouri. Informații secundare ambientale sunt oferite și prin mediul fizic înconjurător, spre exemplu muzica de fundal, zgomotul trecătorilor, al traficului, etc. Dar în faza inițială a unei dezvoltări în care informarea e strâns legată de ideea de biți și baiți stocați pe calculatoare în rețele uriașe și disponibile utilizatorilor care navighează prin spațiul cibernetic prin intermediul TCI situația se va schimba dramatic. Practic aceleași informații, de tipul: reviste electronice, calendare online, e-mail, documente electronice, nu vor mai depinde de zone fizice specializate cum sunt birourile, rafturile sau bibliotecile. Există deja mai multe tipuri de informații sau mai degrabă sisteme de cunoaștere care nu au corespondenți în lumea reală, dar reprezintă noi moduri de prezentare a informației în varii categorii.

---

⁴¹ "Clădirile inteligente de bibliotecă". Lucrările celui de al 10-lea seminar despre echipamente și clădiri de bibliotecă. Haga, 24-29 august 1997. Ed. de Marie-Francoise Bisbrouck și Marc Chauveinc. Munchen, 1999.

Până acum, accesul la informația digitală a fost restricționată de PC-uri, laptop-uri, PC-uri portabile sau PDA, de obicei formate dintr-o tastatură, un monitor și un mouse, care permite utilizatorului să vizualizeze informația printr-o interfață grafică. De ceva timp o situație de învățare bazată pe TCI înseamnă un utilizator care sta la o stație de lucru sau în fața unui laptop concentrându-se asupra monitorului sau asupra tastaturii. Întreaga colaborare e cuprinsă în rețele prin e-mail, fișiere sau uneori prin "GroupWare" specializat de tipul BSCW⁴².

Dacă locul de muncă nu se bazează pe computerizare specializată, o mulțime de surse de informare ca hârtia, panourile, machetele și calculatoarele facilitează cooperarea și interacțiunea între oameni. Cea din urmă este situația normală actuală în aproape orice centru de învățare sau în camerele de studiu în grup din cadrul bibliotecilor. Totuși cercetarea schimbă rapid această situație prezentând noi facilități interactive care susțin colaborarea de grup cu o varietate de resurse cu mai multe dispozitive sau mai mulți utilizatori. Aceste tehnologii deschid un potențial enorm pentru bibliotecari care pot organiza materialul și informația prin aranjamente vizuale ale informației virtuale, prin punerea informațiilor în locații specifice și prin menținerea relațiilor dintre sursele de informare din mediul fizic.

Având în vedere aceste dezvoltări fiecare manager de bibliotecă implicat în planificarea unei clădiri de bibliotecă va trebui să fie conștient de posibilitățile de creare a spațiilor interactive, "inteligente" și "ambiante" pentru utilizatori. Aceste spații pot fi orientate către utilizatorii individuali, oferindu-le instrumente pentru a facilita căutarea de informații, inspirația sau învățarea, dar și către grupurile de utilizatori care colaborează unii cu ceilalți sau cu sursele de informare externe.

Instrumentele clădirii "inteligente"

Unele dintre instrumentele descrise sumar aici sunt încă numai prototipuri, dar majoritatea sunt deja în producția comercială și pot fi achiziționate de bibliotecile publice.

Soft pentru spațiile de lucru în colaborare

Există câteva programe de soft destinate muncii în grup și stocării și schimbului de informații generate din acest proces. Un tip special de program sunt sistemele care susțin Brainstorming-ul. Dispozitive specializate de intrare și ieșire cum sunt monitoare LCD, indicatoare laser cu spot luminos, rețele de microfoane și webcam-uri direcționabile sunt amplasate alături de soft în încăperea respectivă.

Acest tip de soft este destinat profesioniștilor, dar poate fi folosit și de utilizatorii bibliotecilor care obțin licență de utilizare, la fel cum multe biblioteci publice oferă accesul utilizatorilor la programe PC office. Biblioteca de tip centru de învățare poate dezvolta un serviciu de susținere pentru spațiile de lucru în colaborare. Cu siguranță că pentru anumite grupuri de utilizatori acest lucru va spori valoarea

---

⁴² "Suport de bază pentru munca în colaborare" este un instrument care susține schimbul de informații și cooperarea în cadrul grupelor de proiect. Este un instrument pentru managementul cunoașterii și al proiectelor.

procesului de învățare permițându-le să-și împărtășească cunoștințele cu alte persoane din același domeniu de interes.

Peretele interactiv

Această idee are la bază panourile interactive sensibile la atingere pentru proiectare din spate combinate cu soft similar cu sistemele de lucru în colaborare prin intermediul calculatorului. Se poate crea astfel un mediu în care două sau mai multe persoane pot expune și interacționa folosind structuri de informare de amploare.

Acest lucru poate interesa nu numai bibliotecile de tip centru de învățare deschis, dar poate fi o caracteristică ambientală a unei cafenele culturale. Peretele interactiv poate afișa nu numai proiecții care au drept scop învățarea, dar și unele proiecții orientate către experiența culturală și creativitate. Peretele interactiv poate fi folosit pentru a proiecta produse de artă digitale, fotografiile și schițe și pentru a permite utilizatorilor bibliotecii să schimbe păreri și idei despre anumite proiecte. Deja se folosesc afișaje video care transmit informația într-un singur sens, spre exemplu în bibliotecile din Singapore și în Biblioteca Eindhoven din Olanda, dar pereții interactivi vor adăuga o nouă dimensiune utilizării bibliotecilor.

Interfețe multiple computerizate pentru utilizatori

Interfețele tradiționale pentru utilizatori (GUI) sunt create pentru uzul unei sigure persoane și sunt formate dintr-un calculator cu o singură tastatură și un singur monitor. În viitorul apropiat va fi normal să lucrăm cu mai multe calculatoare în același timp, astfel combinând calculatoare cu multiple funcții pentru a îndeplini o sarcină. Pentru aceasta va fi nevoie de interfețe care să facă posibil transferul de informații digitale pe alte dispozitive electronice aflate în același mediu fizic.

Zone cu rețele locale wireless

Pe la sfârșitul anilor '90 unele dintre cele mai avansate biblioteci publice, de exemplu Biblioteca Centrală San Francisco, au oferit utilizatorilor accesul la rețelele de informare online prin birouri conectate prin fire. Utilizatorii își puteau conecta laptop-urile și accesa resursele oferite de bibliotecă. Deja noua bibliotecă publică din Singapore construită în 2001, bibliotecă regională Woodland, are zonă wireless care permite utilizatorilor să se conecteze la serviciile online ale bibliotecilor din Singapore.

În curând zona cu rețea locală wireless care permite accesul utilizatorilor la cunoștințele organizate și gestionate de bibliotecă va fi numai o îmbunătățire a serviciului. Dar pe termen lung se prevede ca oriunde în bibliotecă să fie permis accesul wireless dacă va fi optimizată flexibilitatea amenajării spațiului pentru utilizatori și personal în zona limitată a unei clădiri.

Sisteme de video conferințe

În ultimii ani, a devenit posibilă capacitatea de a comunica audio-vizual cu persoane aflate în locuri îndepărtate. Inițial tehnologia s-a bazat pe semnale TV analoge. Totuși, implementarea acestor facilități a fost foarte costisitoare și inaccesibilă majorității organizațiilor publice.

Odată cu apariția conexiunilor în bandă largă relativ ieftine între bibliotecile publice și dezvoltarea sistemelor de conferințe digitale electronice, a devenit evident faptul că bibliotecile publice de tip centru comunitar pot crea servicii pentru public bazate pe această tehnologie. În țările democratice e apreciată posibilitatea ca întreprinderile mici și mijlocii din comunitatea locală, diferite grupuri civice și indivizii să comunice și să facă schimb de idei și cunoștințe cu alții asemenea lor aflați în afara mediului local prin intermediul teletransmisiilor. Astfel, se reafirmă rolul bibliotecii ca furnizor de acces la informare și comunicare. Pe lângă conexiuni, tehnologia minimă necesară constă într-o cameră de supraveghere, un receptor de sunet, un difuzor și un video server.

În Germania există deja exemple de biblioteci care oferă astfel de servicii publicului⁴³.

Sisteme de control al spațiului

Mai multe sisteme comerciale de control al spațiului sunt disponibile pentru a asigura conexiunea și programarea dispozitivelor speciale, a componentelor de hard multimedia și a locurilor de muncă. Asemenea sisteme se bazează de obicei pe un singur pupitru de unde se controlează o mulțime de dispozitive audio-vizuale (VCR, DVD-player, proiector de diapozitive, aparat foto pentru transmiterea de imagini în timpul video conferințelor, etc.) și lumina. Leșirea video a laptop-urilor poate fi afișată printr-un video proiector astfel încât să poată fi vizualizată de toți cei prezenți în încăpere.

Interfața acestor sisteme este, de obicei, ușor de operat. Pentru o bibliotecă de tip centru de învățare deschis, astfel de facilități îi sporesc, cu certitudine, atracția.

Afișajele ambientale

Afișajele ambientale⁴⁴ reprezintă o nouă abordare a interfeței dintre utilizatori și informația digitală online. Ideea este aceea de a prezenta informația prin intermediul unor modificări subtile ale luminii, formei, sunetului și mișcării, toate acestea procesate în mintea utilizatorului. Ideea se bazează pe informație ca diferența care face diferența – conceptul revoluționar și ne-mecanicist al lui Gregory Bateson⁴⁵. Datorită largii sale interpretări a posibilităților de afișare a informației, e

---

⁴³ Bibliotecile publice din Koln și Berlin oferă utilizatorilor sisteme de video conferințe.

<http://www.stbib-koeln.de/vidotelefonieren1.html>

⁴⁴ Ideea este descrisă într-un articol: "Afișaje ambientale: transformarea spațiului arhitectural într-o interfață între oameni și informația digitală", de Wisneski, Ishii, Dahley, Gobet, Ullmer și Yarin. În: "Clădirile cooperante, integrarea informației, organizare și arhitectură". Lucrări, CO-build, Darmstadt, Germania. Springer, 1998, pag.23-29.

⁴⁵ Bateson, G. (1991). O unitate sacră: pași înainte către o ecologie a minții. (R. Donaldson, Ed.). New York: Harper Collins. După Bateson, interacțiunea dintre părțile minții e declanșată de diferență.

potrivită atât crearea unor anumite stări de spirit cât și monitorizarea constantă a fluxului informațional, ca într-o carlingă sau într-o cameră de control.

Pentru biblioteca publică – indiferent de tipul ei – ambianța este foarte importantă ca de altfel în orice clădire în care oamenii ar trebui să se simtă ca acasă. Totuși, afișajele ambientale sunt caracteristice celor mai avansate clădiri de azi și de mâine și nu au fost încă implementate în nici o bibliotecă.

Camera ambientală

Camera ambientală este încă în faza de cercetare. Ideea este aceea de a informa prin intermediul mediilor ambientale – lumina, umbra, sunetul, aerul, apa – ca mijloace de comunicare aflate la limita percepției umane. Camera ambientală e astfel creată încât să antreneze atât primul plan al atenției utilizatorului cât și planul secund. În interacțiunile obișnuite cotidiene obținem informații în două moduri principale. Mai întâi, obținem informații de la ceva asupra căruia ne îndreptăm atenția. Când vorbim cu un coleg sau cu un utilizator al bibliotecii, ne concentrăm conștient asupra acelei persoane și primim informația direct de la aceasta. Dar în același timp, primim informații și de la sursele ambientale. Putem ghici vremea de afară după indicii de tipul luminii, temperaturii, sunetului și aerului prin ferestre. De asemenea percepem activitățile colegilor din zonă după sunete și prezența vizibilă a trecătorilor.

Dincolo de procesarea conștientă a discuției cu colegii sau utilizatorii, o mare parte a acestor informații ambientale sunt procesate prin canalele de comunicare secundare. Ideea unei camere ambientale este aceea de a explora modul în care putem profita de această procesare secundară paralelă folosind mediile ambientale pentru a transmite informații.

Cercetarea se axează pe modul în care se pot folosi mediile ambientale pentru a afișa și a transmite informații care nu țin de preocuparea principală a utilizatorului. Scopul este acela de a permite trecerea pe nesimțite de la informația de prim-plan la cea de plan secund. În lumea reală, când atenția ne este atrasă de un anumit proces care nu era în sfera noastră de interes, suntem, de cele mai multe ori, capabili să-l integram pe nesimțite în activitatea noastră.

Pentru biblioteci este provocatoare ideea ambianței în clădire, nu numai ca un flux al unor acțiuni inconștiente, dar ca o modalitate de a atrage atenția, o sursă importantă de informare pentru utilizatori și personal. Toate scenariile care includ clădirile fizice și încăperile bibliotecii trebuie să țină cont de posibilitățile de creare a ambianței folosind tehnologii avansate.

Imaginea 3-D

Toate cunoștințele depind de discernământ și toată învățarea este afirmată prin găsirea diferențelor și acționarea în funcție de acestea. Procesele mentale presupun localizarea diferențelor și crearea categoriilor cu scopul de a da sens informației. Diferențele pe care le percepem sunt localizate în relația dintre lucruri și nu în interiorul lucrurilor. După cum explică Bateson, "datele primare ale experienței sunt diferențele. Din aceste date noi construim ideile noastre ipotetice (întotdeauna ipotetice) și imagini asupra lumii exterioare" (p.188).

Cunoașterea și înțelegerea modelelor complexe și a modului în care funcționează spre exemplu motoarele, sistemele biologice, structurile arhitecturale sau alte structuri vor fi ușurate cu ajutorul imaginilor scanate la densitate înaltă cu redare 3-D. Astfel de imagini sunt deja produse și utilizate în medii profesionale cum sunt cele medicale și științifice, dar pe parcurs vor deveni disponibile pentru a facilita înțelegerea lumii înconjurătoare și vor face parte din mijloacele de informare existente în bibliotecile publice.

Pentru biblioteca de tip cafenea culturală, aceste tehnologii reprezintă posibilități care nu au fost încă puse în practică. Totuși, perspectivele sunt interesante. Muzeele și expozițiile internaționale folosesc din ce în ce mai mult astfel de tehnologii pentru a prezenta obiectele într-un mod virtual, digital. Biblioteca de tip cafenea culturală le poate folosi pentru a prezenta utilizatorilor săi obiecte de mare valoare culturală. Bibliotecile pot coopera cu muzeele și cu alte surse pentru a disemina viziuni ale moștenirii culturale.

Concluzii și perspective

Autorii acestei lucrări pornesc de la ipoteza că de-a lungul timpului va scădea gradual utilizarea mijloacelor de informare fizice tipărite și digitale, spre exemplu cărțile, CD-urile, CD-ROM-urile etc., în timp ce folosirea mijloacelor de informare online va crește. Motivul va fi dezvoltarea TCI, spre exemplu pătrunderea Internetului, lărgimea de bandă, canalele de distribuție și noile mijloace de informare. Vor fi schimbate și deprinderile de informare ale tinerilor și studenților. Astfel, va fi necesar să reflectăm asupra modului în care putem organiza clădirile bibliotecilor și asupra rolului pe care l-ar putea juca biblioteca publică în viitor. Până acum, dezvoltările antrenate de piață au avut ca rezultat creșterea în paralel a noilor tipuri de mijloace de informare; mai multe tipuri de mijloace de informare fizice digitale, dar și mai multe tipuri de mijloace de informare online, numai cu o ușoară scădere a mijloacelor de informare tipărite analoge. Chiar dacă această situație se menține, managerii, personalul, studenții și politicienii din sectorul biblioteconomic au obligația de a se adapta. Trebuie să fie preocupați de modul în care clădirea de bibliotecă ar trebui adaptată la schimbările care țin de producerea, organizarea și distribuirea informației în societățile moderne bazate pe cunoaștere.

Autorii propun patru scenarii diferite, și anume biblioteca de tip “Centru de Învățare Deschis”, “Centru Comunitar”, “Cafenea Culturală” și “Info Benzinărie”. Probabil că nici una dintre acestea nu va exista în această formă, dar scenariile pot servi ca punct de plecare într-o discuție despre profilul oricărei biblioteci publice locale. Sunt necesare astfel de discuții între utilizatori, politicieni, personalul și managerii bibliotecilor, nu numai ca elemente ale procesului de planificare a noilor clădiri de bibliotecă, dar și - și poate nu în ultimul rând - ca o discuție generală despre dezvoltarea și reorganizarea bibliotecilor publice existente.

Autorii introduc un concept general pentru toate aceste scenarii, numit “biblioteca inteligentă”. Aceasta este o adaptare a dezvoltărilor TCI care au schimbat radical interfețele accesului la informare de la simple monitoare și tastaturi ale computerelor personale la elemente ale clădirii însăși, folosind caracteristici tot mai interactive. Deși cercetarea în acest domeniu este încă în stadiu incipient, rezultatele obținute până acum sunt de interes colosal pentru biblioteci. De mulți ani, bibliotecile

publice și-au perfecționat organizarea, stocarea și diseminarea informației în formă tipărită în interesul utilizatorilor săi.

În prezent, perspectiva modalităților complet noi de organizare și structurare a informațiilor în clădiri prezintă atât oportunități cât și provocări pentru instituțiile culturale de tipul bibliotecilor publice.

Ideile și caracteristicile instrumentelor “clădirii inteligente” sunt în stadiul de prototip, dar unele sunt deja disponibile în comerț. Ar trebui să examinăm aceste instrumente și idei cu scopul de a facilita învățarea, perceperea, lectura și interpretarea simbolică în raport cu diferitele scenarii ale bibliotecilor publice, fie că ne referim la “Centru de Învățare Deschis”, “Centru Comunitar”, “Cafenea Culturală” sau “Info Benzinărie”.

Autorii

Maija Berndtson, directoarea Bibliotecii din Helsinki din anul 1987.

Studii de biblioteconomie și absolventă de masterat la Universitatea din Helsinki.

Bibliotecar și director adjunct la bibliotecile din Helsinki și Espoo.

Secretar general al Asociației Bibliotecilor din Finlanda între anii 1984 și 1987 și vice-președinte al acesteia între anii 1989 și 1991.

A activat în diferite proiecte din cadrul Uniunii Europene cum sunt PubliCA, Acțiune Concertată pentru Biblioteci Publice și PULMAN, Rețele Avansate Mobile pentru Bibliotecile Publice. Helsinki este unul dintre cele patru Centre de Excelență din Europa din acest proiect.

Membră a Rețelei Internaționale a Bibliotecilor Publice condusă de Fundația Bertelsmann din anul 1998 și autoarea a raportului “Auto-evaluarea managerială” din 1999 și a lucrării “Visând viitorul. Unele idei trăznite despre cum să conducem biblioteca de mâine” în 2001.

A publicat mai multe articole în revistele de biblioteconomie din Finlanda. A publicat mai multe cărți și a ținut prelegeri la seminarii și conferințe interne și internaționale. Printre acestea cursuri despre *Pregătirea în domeniul managementului pentru directorii de biblioteci* pentru bibliotecarii din Statele Baltice și Rusia între anii 1995-1999.

Maija Berndtson este interesată de conducerea, managementul, arhitectura și viziunile bibliotecilor.

E-mail: Maija.Berndtson@hel.fi

Internet: <http://www.lib.hel.fi>

Henk Das, directorul general al NBD/Biblion, Olanda.

S-a născut la Amsterdam în 1951.

1979-1983 Bibliotecar la Biblioteca Publică din Amsterdam.

1984-1988 Responsabil de bibliotecile din Heesch și Waalwijk.

1988-1990 Directorul departamentului de consultanță în domeniul mijloacelor de informare din Centrul Biblioteconomic Provincial din regiunea Brabant.

1990-1995 Membru al echipei manageriale din Biblioteca Publică din Amsterdam, responsabil de serviciile publice descentralizate.

1995-2002 Directorul Bibliotecii Publice din Eindhoven, iar din februarie 2002 directorul general al NBD/Biblion, o companie cu un buget anual de 50 de milioane de euro, activă mai ales în domeniul biblioteconomic și al învățământului.

Henk Das a reprezentat sectorul biblioteconomic olandez în multe comisii la nivel zonal și național și este membru asociat al Rețelei Internaționale a Bibliotecilor Publice a Fundației Bertelsmann.

E-mail: h.das@nbd.nl, h.das@biblio.nl

Internet: <http://www.nbd.nl>

Rolf Hapel, directorul Bibliotecii Aarhus din Danemarca.

S-a născut în 1954.

1977-78 Bibliotecar la Biblioteca Publică Hjoerring.

1978-90 Bibliotecar la Biblioteca Publică din Frederikshavn.

1990-1994 Director adjunct la Biblioteca Publică din Aalborg.

1994 – Directorul Bibliotecilor Municipale Aarhus.

1994-96 Membru al grupului de îndrumare “Biblioteca publică a viitorului” inițiat de Consiliul Tehnologic Danez.

1995-97 Membru al comitetului Ministerului Culturii din Danemarca, comitet care a examinat rolul bibliotecilor în societatea informațională și a pus bazele Actului pentru Biblioteci din mai 2000. Membru al diferitelor grupuri de lucru naționale care au gândit strategii pentru noul sistem de catalogare partajat național din Danemarca, DANBIB, și au formulat strategii de computerizare pentru Autoritatea Națională Daneză pentru Biblioteci.

1997-99 Membru al grupului de îndrumare pentru Comisia UE în proiectul Acțiune Concertată pentru Biblioteci Publice (PubliCA).

În prezent, la nivel național inițiază Asociația Serviciilor Online oferite de Bibliotecile Publice, este președintele grupului de viziune pentru Casa Multimedia din Aarhus și președintele grupului de cercetare regional pe tema spațiilor interactive și a clădirilor inteligente.

Membru al Rețelei Internaționale a Bibliotecilor Publice inițiată de Fundația Bertelsmann și al grupului de îndrumare în proiectul Rețele Avansate Mobile pentru Bibliotecile Publice (PULMAN). Bibliotecile Municipale Aarhus reprezintă unul dintre patru Centre de Excelență din Europa din acest proiect. A fost partener în EBLIDA (Biroul European al Asociațiilor de Bibliotecari și Specialiști în Informare și Documentare) implicat în dezvoltarea strategică.

A scris multe articole pe teme de biblioteconomie și a ținut numeroase prelegeri la conferințe naționale și internaționale.

E-mail: hapel@bib.aarhus.dk

Internet: <http://www.aakb.dk>